

Beslutsinstans: Socialnämnd

Datum och tid: Onsdag 28 september 2022 Kl. 13:30-16:30
Plats: Furåsen, stigsvägen 2 i Färgelanda

Besök under dagen: Ärende 1 – inställelse via telefon av vårdnadshavare 13:35
Ärende 2 – Personal vid familjebehandlingshemsenhetsen deltar ca kl. 13:45
Ärende 3-5 Handläggare vid alkohol- och tobaksenheten deltar ca kl. 14:00

Upprop
Val av justerare

- Beslutsärende sekretess**
- 1 **Ansökan om vårdnadsöverflytt enligt 6 kap 8 § FB *Inställelse*** 2022/137
- Föredragningar**
- 2 **Föredragning familjebehandlingshemsenhetsen**
- Beslutsärenden**
- 3 **Revidering riktlinjer med anledning av ny lag om tobaksfria nikotinprodukter** 2022/130
- 4 **Revidering av Tillsynsplan med anledning av ny lag om tobaksfria nikotinprodukter** 2022/144
- 5 **Reviderad och tillägg i delegationsordning med anledning av ny lag om tobaksfria nikotinprodukter** 2022/136
- 6 **Revidering riktlinjer färdtjänsthandläggning** 2022/125
- 7 **Delårsrapport 2022 Socialnämnden** 2022/124
- Informationsärenden**
- 8 **Månadsrapport augusti (*ingen handling*)**
- 9 **Statistik Socialnämnden** 2022/22
- 10 **Meddelanden Socialnämnd** 2022/27
- 11 **Socialchefens information 2022** 2022/12

Håkan Gusteus
Ordförande Socialnämnden

Josefine Blid
Nämndsekreterare

Dalsland & Säfles
Alkohol- och
Tobaksenhet

Revidering av Riktlinjer med anledning av ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna de reviderade Riktlinjerna gällande serveringstillstånd, servering och försäljning av folköl, försäljning av tobaksvaror, vissa receptfria läkemedel, e-cigarettor och påfyllningsbehållare, Tobaksfria nikotinprodukter samt tillsyn av rökfria skolgårdar för Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenhet.

Sammanfattning av ärendet

Dalslandskommunerna har tillsammans med Säfle kommun en gemensam organisation för Riktlinjer enligt Alkohollagen (2010:1622), lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen om handel med vissa receptfria läkemedel (2009:730). Riktlinjerna behöver uppdateras på grund av ny lag som började gälla 1 augusti 2022, lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

Ändringen/tillägget finns på sidan 16–17, Tobaksfria nikotinprodukter i Gemensamma Riktlinjer.

Jeanette Krafft
alkohol/tobakshandläggare

Daniel Berglöv
alkohol/tobakshandläggare

Beslutet skickas till

Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenhet

Dalsland & Sjöfles
Alkohol- och
Tobaksenhet

Gemensamma riktlinjer i Dalslandskommunerna och Sjöfles kommun.

Serveringstillstånd, servering och försäljning av folköl, försäljning av tobaksvaror, vissa receptfria läkemedel, e-cigarettor och påfyllningsbehållare, Tobaksfria nikotinprodukter samt tillsyn av rökfria skolgårdar.

Reviderad augusti 2022 pga. Ny lag gällande Tobaksfria nikotinprodukter.

Under 25?

Visa leg!

Hälsö, kommunen och Länsstyrelsen i samverkan

Rökning förbjuden
på skolgården

11 tobakslagen

Dalsland och Sjöfles
Alkohol- och
Tobaksenhet
Box 64
464 80 Mellerud

0530-181 60, 0530-181 46

alkohol.tobak@dalsland.se

Innehåll

Gemensam handläggning och tillsyn i Dalsland och Sjöfles.....	3
Upprättade riktlinjer för den gemensamma handläggningen och tillsynen.....	3
Kommunens informationskyldighet.....	4
Serveringstillstånd.....	4
Serveringstillstånd, vad krävs?	5
Kunskapsprov	6
Serveringslokaler	6
Uteservering	6
Krav på matutbud och köksutrustning	6
Serveringstider	7
Krav på kassaregister.....	7
Musikevenemang och ungdomliga miljöer	7
Alkoholpolitiska olägenheter.....	8
Diskriminering i samband med restaurangbesök.....	8
Stadigvarande tillstånd för allmänheten och slutet sällskap.....	9
Cateringstillstånd	9
Särskilt tillstånd gemensamt serveringsutrymme	9
Särskilt tillstånd för provsmakning	9
Särskilt tillstånd för pauservering	10
Tillfälligt tillstånd för allmänheten	10
Tillfälliga tillstånd för slutna sällskap.....	10
Tillfälliga tillstånd för provsmakning vid arrangemang	11
Rumsservering på hotell.....	11
Kryddning av snaps.....	11
Tillsyn.....	12
Ingripande och påföljder vid överträdelser	12
Folkölsförsäljning.....	13
Tillstånd enligt tobakslagen.....	14
Handläggning.....	14
Tillsyn.....	14
Tillsynsavgifter.....	15
Remissyttranden.....	15
Egenkontroll	16
Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	16
Försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter.....	17
Tillsyn rökfria skolgårdar	17
Receptfria läkemedel.....	17
Tillsynsavgifter	17
Överklagande.....	18
Kontakter	18

Gemensam handläggning och tillsyn i Dalsland och Säfle

De fem Dalslandskommunerna: Bengtsfors, Dals Ed, Färgelanda, Mellerud och Åmål samt Säfle kommun, har gemensam handläggning och tillsyn av servering och tobakstillstånd, tillsyn av tobaksliknande produkter, folköl, receptfria läkemedel samt rökfria skolgårdar. När det gäller tillsyn av försäljning av receptfria läkemedel, och rökfria skolgårdar ingår inte Säfle kommun, Alkohol/tobakshandläggarna svarar också på remisser från Lotteriinspektionen avseende värdeautomatspel.

Alkohollagens regler styr hur servering av alkoholdrycker får ske. Syftet med reglerna är att begränsa den alkoholkonsumtion som kan vara skadlig till exempel berusningsdrickande, allt för tidig alkoholdebut och olägenheter såsom ordningsstörningar.

Stadigvarande serveringstillstånd samt stadigvarande tillstånd för tobaksförsäljning ges av tillståndsenheten enligt delegation vid beviljande, vid avslag och tveksamheter beslutar ansvarig nämnd. Vid tillfälliga tillstånd tas beslut av tillståndsenheten enligt delegation.

Det är också kommunen som tillsammans med Polisen är tillsynsmyndighet med uppgift att se till att lagarna följs. Kommunen har tillsammans med polismyndigheten även tillsynsansvaret när det gäller försäljning av folköl och tobak samt e-cigaretter med påfyllnadsbehållare, vilket framförallt syftar till att förhindra försäljning till underåriga.

I Dalsland och Säfle ska alkoholservering och tobaksförsäljning ske på ett ansvarsfullt sätt som tar hänsyn till människors trygghet och hälsa. Detta dokument ska tydliggöra vad som gäller kring serveringstillstånd, receptfria läkemedel, e-cigaretter med påfyllnadsbehållare, rökfria skolgårdar samt folköl- och tobaksförsäljning.

Upprättade riktlinjer för den gemensamma handläggningen och tillsynen

Det är mycket viktigt att de riktlinjer som upprättas är tydliga för vad som gäller enligt alkohollagen och tobakslagen samt lagen om receptfria läkemedel, med hänsyn till de lokala förhållanden som tas vid tillståndsprövningen. Riktlinjerna ska vara kända hos tillståndshavare och allmänhet. Detta sker genom publicering på kommunernas hemsidor och vid kontakter med Alkohol- och Tobaksenheten. De ska vara politiskt förankrade och beslutade av de samverkande kommunernas ledning och spegla kommunens nuvarande uppfattning och ambitionsnivå.

Syftet med riktlinjerna är att sökande ska kunna förutse om en etablering kan ges tillstånd i kommunen. Det är också en förutsättning för likabehandling av ansökningar om serveringstillstånd och tobakstillstånd.

Enligt alkohollagen ska kommunerna upprätta tillsynsplaner. Det är viktigt att riktlinjerna inte får ersätta dessa. Tillsynsplanen ska redovisa det årliga planerade tillsynsarbetet mer ingående med till exempel antal tillsynsbesök, vilket slag av tillsyn som ska göras och hur tillsynen ska förläggas över året. Däremot ska inte redovisas vilka serverings- eller tobaksförsäljningsställen som ska besökas, det bör ligga på handläggarna att själva bestämma.

Kommunens informationsskyldighet

Kommunerna har skyldighet att informera om vad som gäller enligt alkohollagen och anslutande författningar. Informationen ska finnas tillgänglig hos alkohol/tobakshandläggarna samt på hemsidan.

I övrigt har alkoholhandläggarna till uppgift att vägleda och ge stöd vid ansökan och kontrollera att tillståndshavaren följer reglerna för serveringstillstånd.

Serveringstillstånd

Kommunens mål med riktlinjer för serveringstillstånd

- Att minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- Att bidra till en förbättrad folkhälsa.
- Att bidra till att endast seriösa entreprenörer erhåller tillstånd.
- Att tydliggöra sambandet mellan matservering och alkoholservering.
- Att se till att den som söker tillstånd ska få ett professionellt och tydligt bemötande
- Att verka för fler alkoholfria ungdomsmiljöer och ungdomsarrangemang.
- Vid alla beslut som kan påverka ungdomar och barn, tex rörande serveringstillstånd och tobakstillstånd i närheten av skolor och andra barn/ungdomsmiljöer ska i första hand hänsyn tas till barnens och ungdomarnas bästa.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning för att begränsa de skador alkohol kan orsaka. Utgångspunkten i svensk alkoholpolitik samt i Dalslandskommunerna och Sjöfles kommun är att skyddet för människors hälsa bör gå före företagsekonomiska och näringspolitiska intressen.

Olika typer av serveringstillstånd:

Det finns olika typer av serveringstillstånd:

- Stadigvarande serveringstillstånd för allmänheten (även trafikstillstånd)
- Stadigvarande serveringstillstånd för slutet sällskap
- Stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet för slutet sällskap
- Särskilt tillstånd för gemensamt serveringsutrymme
- Särskilt tillstånd för provsmakning
- Särskilt tillstånd för pausservering
- Tillfälligt serveringstillstånd för allmänheten
- Tillfälligt utökat serveringstillstånd avseende serveringsyta eller -tid

Dalsland & Säffles
Alkohol- och
Tobaksenhet

Tillfälligt serveringstillstånd för slutet sällskap

Tillfälligt tillstånd för provsmakning vid arrangemang

All försäljning av alkoholdrycker är tillståndspliktig.

Det finns emellertid ett undantag - Det krävs inget serveringstillstånd om **samtliga** nedanstående förutsättningar är uppfyllda:

- Serveringen avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer
- Serveringen sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna och
- Serveringen äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.

Serveringstillstånd, vad krävs?

Ansökan om serveringstillstånd, oavsett om det gäller stadigvarande, tillfälligt, för allmänhet, för slutna sällskap, gemensam serveringsyta eller catering, ska skickas till Alkohol- och Tobaksenheten i Melleruds kommun. För serveringstillstånd för s.k. trafikservering (servering på tåg, båt eller flyg) gäller att ansökan skickas dit där företaget har sitt säte.

Det finns i alkohollagen ingen generell *rätt* att få serveringstillstånd. Det görs en bedömning utifrån eventuella alkoholpolitiska olägenheter, Polisens yttrande över ordningsläget och Miljökontorets bedömning av störningsrisk för närboende.

Serveringstillstånd får meddelas endast den som visar att denne med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheter i övrigt, är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag". (8 kap 12 § 1 st. alkohollagen).

Detta medför att de som söker har kravet att:

- Inte varit straffat för brott som anses olämpliga ur alkohollagens perspektiv, eller kopplade till verksamheten de tre senaste åren
- Ha dokumenterad kunskap i alkohollagen
- Ha fyllt 20 år
- Inte vara restförd eller ha andra ekonomiska anmärkningar
- Kan visa varifrån insatt kapital till verksamheten kommer

I ett ansökningsärende ska det utredas om kraven i alkohollagen är uppfyllda. De ledamöter som ingår i företaget som söker tillstånd måste vare personligt och ekonomiskt lämpliga, uppfylls inte kraven avslås ansökan.

Den sökande har bevisbördan och ska komma in med alla handlingar, uppgifter och klagoranden som behövs för prövningen av ansökan. En ansökan om serveringstillstånd kan avslås om den sökande inte inlämnar de begärda uppgifter och handlingar som behövs för

tillståndsenhetens handläggning. En ansökan om serveringstillstånd som inte kompletteras, ska avslås efter sex månader från ansökningsdatumet.

Enligt 5 § alkoholförordningen gäller att kommunen ska fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Sökanden ska få information om skälen för att handläggningstiden förlängs innan ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Kunskapsprov

För att få serveringstillstånd ska den sökande avlägga ett kunskapsprov i alkohollagen och anslutande föreskrifter. Huvudregeln är att kunskapsprovning ska ske. I vissa fall kan kommunen underlåta provning då till exempel sökande redan har genomgått kunskapsprov eller har serveringstillstånd i någon annan kommun. Förfrågan ska då skickas till tillståndsgivande kommun för dokumentation om att tillståndshavaren skött sin verksamhet utan oegentligheter. Kunskapsprov ska avläggas **innan** serveringstillstånd beviljas, oavsett om det gäller stadigvarande eller tillfälliga tillstånd, med undantag av vad som angetts ovan.

Serveringslokaler

Allmänt för serveringslokaler gäller att dessa ska vara registrerade som livsmedelsanläggning hos Miljökontoret. Lokalerna ska också vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt vilket bedöms av räddningstjänsten. De ska ha en överblickbar serveringsyta, enligt 8 kapitlet 15 § ska serveringsstället ha ett lämpligt antal sittplatser för matservering i förhållande till serveringslokalens storlek. Ett riktmärke är att 25 % av gästerna ska kunna sitta vid ett bord.

Regeringen har i propositionen också uttalat att det krävs en viss standard för serveringstillstånd, där till exempel gatukök, caféer eller liknande enklare serveringsställen inte bör få serveringstillstånd. Även många hamburgerrestauranger, vars verksamhet i huvudsak är inriktad på barnfamiljer och ungdomar, bör inte heller komma i fråga.

Uteservering

På en uteservering bör gälla samma regler som för övrig alkoholservice när det gäller öppettider, matutbud, bordsservice, sittplatser och dryckesslag. En uteservering ska finnas i direkt anslutning till serveringsstället och omfatta ett tydligt avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. Om det är fråga om offentlig plats enligt ordningslagen, krävs Polisens tillstånd, beviljat bygglov från kommunen eller dispositionsrätt för privat mark. Tidigare var uteserveringar säsongsbeviljade men nu gäller den tid som framgår i avtal om markupplåtelse som tecknats med kommunen, privat aktör eller Polisens tillstånd när det gäller gatumark. Finns det misstanke om störningar och buller kan serveringstiden begränsas enligt Polisens eller Miljökontorets yttrande.

Den ska också kunna överblickas av serveringspersonalen för att kunna kontrollera vilka gäster som har tillgång till alkoholdrycker och kunna upptäcka om olägenheter uppstår.

Krav på matutbud och köksutrustning

Vid ansökan om stadigvarande serveringstillstånd gäller att serveringsstället ska ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen och tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat.

Maten ska på något sätt ha förädlats utifrån råvaror, men det behöver nödvändigtvis inte vara varma maträtter. Köket ska vara välutrustat och ska användas. Det ska finnas menyer med priser som visar att restaurangen verkligen vill sälja mat i praktiken. Gästerna ska kunna erbjudas två förrätter, fem huvudrätter och två efterrätter.

Kök som utgörs endast av vanliga lägenhetsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerade maträtter anses inte vara tillräckligt när det gäller stadigvarande tillstånd för allmänheten. Däremot är det tillåtet att efter kl 23.00 servera något enklare utbud, till exempel kalla rätter eller rätter som värms upp i mikrovågsugn.

När det gäller stadigvarande serveringstillstånd för slutna sällskap eller tillfälliga tillstånd är matkravet något lägre. För sådana tillstånd är det tillräckligt att det tillhandahålls någon form av tillredd mat och i dessa fall är även lägenhetsspisar och mikrovågsugnar för uppvärmning av mat tillräckligt.

Serveringstider

Normaltid för servering av alkoholdrycker är 11:00 till klockan 01:00. Om det på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras att olägenheter uppstår när det gäller ordning och nykterhet eller särskild risk finns för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.

När det gäller serveringstiden, förutsätter ett serveringstillstånd efter kl 01.00 att Polisen eller Miljökontoret inte har något att erinra i fråga om störningar. Detta gäller samtliga typer av serveringstillstånd. I Dalsland och Sjöfles har serveringstiden begränsats till att gälla som längst till kl 02.00, men undantag har förekommit t ex vid slutna sällskap såsom bröllop där serveringstid har beviljats till kl 03.00 i lokaler med stadigvarande serveringstillstånd.

Detta sker i yttersta undantagsfall, det samma gäller tider innan 11:00 på morgonen.

Kommunen kan vid ansökan villkora om förordnade vakter efter vissa klockslag eller vid olika typer av evenemang. Det är lämpligt att serveringsställen med serveringstider till kl 02.00 har personal som genomgått utbildning i ansvarsfull alkoholserving.

Krav på kassaregister

Skatteverket lagstiftning om kassaregister (2010:1631) innebär att stadigvarande serveringstillstånd för allmänheten omfattas av lagen och ska ha kassaregister med kontrollenhet vid sina tillställningar. De tillfälliga serveringstillstånden behöver endast ha kassaregister om försäljningen överskrider ett visst belopp. Se www.skatteverket.se.

Musikevenemang och ungdomliga miljöer

Vid musikevenemang och konserter är det viktigt att serveringen sker under restaurangmässiga former och att det finns tydliga regler för hur serveringen får bedrivas. Serveringen ska vara i ett väl avgränsat område. Villkor ska ställas om förordnade vakter. Kontroll av åldersgräns och nykterhet ska ske på ett tillfredsställande sätt.

Även stor återhållsamhet bör beaktas avseende ansökningar om serveringstillstånd vid idrotts-evenemang. När tillställningarna riktar sig huvudsakligen till barn och ungdomar under 18 år ska ansökan avslås.

Alkoholpolitiska olägenheter

Vid ansökan om serveringstillstånd, utökning eller förändringar av ett serveringsställe ska bedömning av risken för olägenheter alltid göras. Vid handläggningen görs bedömningen utifrån inskickad ansökan, remissvar från övriga myndigheter samt den kunskap som förvärvats avseende det aktuella området, den sökande eller serveringsstället. Även om sökande har uppfyllt kraven i 8 kap 12 § alkohollagen, kan ansökan avslås om serveringen kan befaras medföra olägenheter när det gäller ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Särskild noggrann bedömning, utvärdering och motivering för avslag ska göras om:

- *Polisen avstyrker ansökan med hänvisning till risk för ordningsproblem på serveringsstället eller i dess närmaste omgivning*
- *Miljökontoret avstyrker ansökan på grund av risk för störning från buller och annat liknande som befaras orsaka olägenheter för människors hälsa*
- *Ansökan avser restaurang som vänder sig till en ungdomlig publik **under 18 år***

Även dessa punkter ska särskilt beaktas innan tillstånd beviljas:

- Områden där antalet serveringstillstånd har ökat eller riskerar att öka till så hög omfattning att det finns risk för att alkoholpolitiska olägenheter kan uppstå
- Områden där återkommande missbruksförhållanden råder.
- Områden nära stora trafikleder.
- Områden i anslutning till idrottsplatser eller där det finns skolor, fritidsgårdar, ungdomsverksamhet eller andra ställen som utgör samlingsplatser för ungdomar.

Det finns en viss problematik i Dalsland och Sjöfles, då dessa små kommuner ofta hyr ut sina idrottsanläggningar och skollokaler för tillfälliga tillställningar där det serveras alkohol, både med och utan serveringstillstånd. Det är därför särskilt viktigt att kontrollera **innan** tillståndsgivning att **ingen ungdomlig verksamhet bedrivs under tiden**, i eller i anslutning till de lokaler som ansökan avser.

Diskriminering i samband med restaurangbesök

Om en tillståndshavare eller dennes anställda i sin restaurangverksamhet döms för olaga diskriminering kan detta leda till att serveringstillståndet återkallas. Det är ett brott i anknytning till restaurangrörelsen och måste bedömas som allvarligt.

Alla som vistas i Dalsland och Sjöfles ska kunna känna sig trygga och säkra. Besökare och boende i Dalsland och Sjöfles har samma rättigheter att röra sig fritt, utan rädsla för att utsättas för brott eller kränkningar.

Stadigvarande tillstånd för allmänheten och slutet sällskap

En ansökan avseende stadigvarande serveringstillstånd beslutas av enligt delegation av tillståndsenheten vid beviljande, men vid avslag eller tveksamheter ansvarig nämnd i respektive kommuner i Dalsland och Sjöfles. Under handläggningstiden hämtas yttranden in från Polis, Skatteverket, Miljökontoret och Räddningstjänsten. Även Tullverket, Sjöfartsverket och Kronofogden kan komma i fråga i speciella fall. Det som efterfrågas är de sökandes ekonomiska vandel, konkursfrihet, förekomst i Polisens brottsregister eller risk för olägenheter eller buller. Även förfrågan avseende taxerad inkomst och fastighetsägande tas med i remisserna. Utifrån remissvaren görs en bedömning om lämplighet för serveringstillstånd. Avstyrks ansökan på saklig grund av Polis, Räddningstjänst eller Miljökontor kan det vara skäl för avslag.

Handläggningstiden är beräknad till cirka två månader innan beslut beroende på ansökningsfrekvensen.

Cateringstillstånd

Ett cateringföretag kan endast bedriva sin verksamhet enligt alkohollagen till slutna sällskap. Det är möjligt att få ett stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet, under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum, för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få ett serveringstillstånd, det behöver dock inte vara i den kommun där tillståndet söks. Anmälan om catering ska anmälas senast sju arbetsdagar före aktuell tillställning.

Särskilt tillstånd gemensamt serveringsutrymme

Det är möjligt för flera tillståndshavare att utnyttja samma serveringsyta, ett s.k. gemensamt serveringsutrymme, enligt 8 kap 14 § alkohollagen. Vid festivaler ska det finnas möjlighet för flera tillståndshavare att nyttja en gemensam öppen yta inom avgränsat område.

En förutsättning är att de som ansöker om särskilt tillstånd om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd.

Det är möjligt att ansöka om både särskilt tillstånd för gemensamt serveringsutrymme samt till exempel tillfälligt tillstånd för allmänheten vid samma tillfälle.

Det som krävs för ett gemensamt serveringsutrymme är:

- Ytan ska vara tydligt avgränsad
- Det ska finnas förordnade vakter under tillställningen

Handläggningstid för ansökan om särskilt tillstånd gemensamt serveringsutrymme är densamma som för tillfälligt tillstånd för allmänheten, d v s cirka en månad.

Särskilt tillstånd för provsmakning

Den som tillverkar alkoholdrycker från råvaror som produceras på den egna gården kan söka stadigvarande serveringstillstånd för att erbjuda provsmakning på tillverkningsstället.

Företag som är upplagshavare kan endast söka tillfälligt provsmakningstillstånd.

Handläggningstiden är densamma som för stadigvarande serveringstillstånd och för tillfälliga tillstånd dvs två månader för stadigvarande och en månad vid tillfälliga tillstånd.

Särskilt tillstånd för paussering

I Dalsland och Säffle finns ett antal lokaler såsom biografteater, teatersalonger och Folkets Hus-lokaler som visar operaföreställningar, filmer eller teater- eller musikkörelställningar. Dessa har också möjlighet att ansöka om särskilt tillstånd för paussering och vid uppehåll i tillställningen servera starköl eller vin till besökarna. Paussering avser endast en kort rast mellan de olika akterna i föreställningen och kan **inte gälla hela evenemanget**. Pausen får ej vara längre än föreställningen. Vill man servera alkoholdrycker under annan tid än i paus, måste man söka serveringstillstånd för allmänheten.

Tillfälligt tillstånd för allmänheten

Ett serveringstillstånd kan meddelas antingen som ett stadigvarande tillstånd eller ett tillfälligt tillstånd. Serveringstillståndet kan också gälla för allmänheten eller för slutet sällskap enligt 8 kap 2 § alkohollagen.

Dalsland och Säffle har i sina taxor beslutat att tillfälliga tillstånd för allmänheten gäller maximalt 6 tillfällen per år.

Med hänsyn till de serveringsställen som har stadigvarande tillstånd bör tillståndsgivning avseende tillfällig alkoholservering vara mer restriktiv. Detta för att inte osund konkurrens ska drabba redan etablerade restauranger. Vid serveringstillstånd för allmänheten under enstaka tillfälle ställs kraven på matutbud något lägre. Här är det tillräckligt att det tillhandahålls någon form av tillredd mat. Här är det också tillåtet att använda lägenhetsspisar, kol- eller gasolgrillar och mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerad mat.

När det gäller serveringstiden förutsätter ett tillfälligt tillstånd efter kl 01.00 att Polisen eller Miljökontoret inte har något att erinra i fråga om störningar.

Detta grundas på att serveringen sker på annan plats än normalt serveringsställe och risker för alkoholpolitiska olägenheter kan finnas. I Dalsland och Säffle har serveringstiden begränsats till att gälla som längst till kl. 02.00.

Handläggningstiden för tillfälligt tillstånd beräknas till cirka en månad.

Tillfälliga tillstånd för slutna sällskap

Med slutna sällskap avses sammanslutningar eller grupper som är begränsade i antal och som har en personkrets som är känd på förhand och som har ett gemensamt intresse.

Det kan vara ideella föreningar eller byalag där det finns en tydlig organisation i form av en styrelse eller liknande styrgrupp. Det är samma krav på matutbud som för tillfälliga tillstånd för allmänheten. I Dalsland och Sjöfalle har man bestämt att det är upp till sex tillfällen per halvår som kan beviljas per ansökan.

När det gäller serveringstiden förutsätter ett tillfälligt tillstånd efter klockan 01.00, att Polisen inte har något att erinra i fråga om störningar. I Dalsland och Sjöfalle har serveringstiden begränsats till att gälla som längst till kl 02.00.

Handläggningstiden för tillfälligt tillstånd för slutna sällskap beräknas till 10 arbetsdagar.

Tillfälliga tillstånd för provsmakning vid arrangemang

Det är tillåtet att arrangera provsmakning av alkoholdrycker vid arrangemang riktade till allmänheten.

De förutsättningar som gäller för detta är:

- Arrangören har ett stadigvarande serveringstillstånd som omfattar de drycker som provsmakningen avser
- Arrangören har stadigvarande serveringstillstånd för den lokal där provsmakningen ska äga rum

Det kan också gälla följande:

- De partihandlare som deltar enskilt eller gemensamt har genom egen eller gemensam ansökan erhållit ett tillfälligt tillstånd för provsmakning av de drycker som erbjuds

Finns det redan ett stadigvarande eller ett tillfälligt tillstånd för allmänheten för de drycker eller den lokal som provsmakningen ska äga rum, behöver endast en anmälan skickas till kommunen **sju dagar** innan arrangemanget äger rum. Enligt alkohollagen finns inget krav på matsservering när det gäller provsmakning.

Rumsservering på hotell

Hotell som i sina lokaler har restaurangverksamhet med serveringstillstånd tillåts ha rumsservering. Det gäller både servering från minibar och rumsservering. Det är inte nödvändigt att hotellet driver restaurang-verksamheten i egen regi, men den ska bedrivas i hotellets lokaler och ett krav är att man ska kunna erbjuda tillredd mat.

Serveringstillståndet ska också omfatta de drycker som erbjuds vid rumsservering eller i minibar. I övrigt gäller övriga bestämmelser i alkohollagen bland annat när det gäller serveringsansvarig person och åldersgräns.

Kryddning av snaps

Den som har ett stadigvarande serveringstillstånd att servera spritdrycker har också rätt att krydda spritdrycker för servering av snaps i sin verksamhet.

Verksamheten ska vara i en liten skala. Ett exempel är om tillståndshavaren vill krydda sin egen snaps till julbordet. En anmälan skickas till kommunen **sju dagar** innan första arrangemanget äger rum.

Tillsyn

Enligt 9 kapitlet 2 § och 3 § alkohollagen omfattar kommunens tillsynsansvar servering av alkoholdrycker samt marknadsföring av alkoholdrycker.

Marknadsföringen ska vara måttfull. Den får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana gästerna till att dricka alkohol. Marknadsföringen får inte rikta sig mot barn eller ungdomar som inte fyllt 25 år. Alkohol- och tobaksenheten ansvarar för tillståndsgivning och tillsyn.

Tillsynen består av följande delar:

- **Förebyggande tillsyn.** Det innebär råd och vägledning till tillståndshavaren samt information, nätverksträffar och arbete enligt metoden, Ansvarsfull alkoholserving.
- **Inre tillsyn.** Kommunen granskar den som har provsmaknings- eller serveringstillstånd om tillståndshavaren fortfarande uppfyller alkohollagens krav om personlig eller ekonomisk lämplighet. Vidare undersöks restaurangrapporterna samt övervakning av restaurangernas marknadsföring i annonser och på webben.
- **Yttre tillsyn.** Den yttre tillsynen sker både i och utanför restaurangerna, tillsynen sker aldrig av ensam handläggare.
Tillsynsmyndigheten har rätt till tillträde av serveringsställets alla lokaler, att ta del av bokföring och andra handlingar som rör verksamheten.
Vid tillsynen tittar man bland annat på ordningen, gästernas berusningsgrad och att minderåriga inte serveras alkohol samt att serveringspersonalen begär legitimation av gäster som ser unga ut.
- **Samordnad tillsyn** tillsammans med andra myndigheter såsom polisen, Skatteverket eller räddningstjänsten.

Om det konstateras olägenheter på serveringsstället sker en återkoppling direkt till serveringsansvarig på plats efter tillsynen. Ibland kan det finnas tillfällen då det inte är lämpligt eller möjligt att göra en återkoppling direkt. I dessa fall sker återkopplingen så fort som möjligt efter tillsynstillfället.

Ingripande och påföljder vid överträdelser

En påföljd för innehavare av serveringstillstånd är erinran och varning som ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelser i alkohollagen och dess bestämmelser. Återkallelse är det slutgiltiga beslutet som avslutar all alkoholförsäljning på serveringsstället.

- **Erinran** ska användas vid lindrigare förseelser, där det kan röra sig om missförstånd eller då tillståndshavaren inte varit medveten om felaktigheten.
- **Varning** ska användas när överträdelsen är allvarlig, men inte i den grad att återkallelse kan anses nödvändig. Det kan gälla tillfälliga misstag av överservering, dåligt matutbud etc.
- **Återkallelse kan ske**
  1. när det med tillståndshavarens vetskap förekommit brottslig verksamhet på eller i anslutning till serveringsstället utan att tillståndshavaren har ingripit
  2. när tillståndshavaren har brutit mot lagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet så att varning inte är en tillräcklig åtgärd
  3. när tillståndshavaren har tilldelats flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningarna har rättats till
  4. när tillståndet inte längre utnyttjas

Exempel på brottslig verksamhet som kan föranleda återkallelse är narkotikabrott, häleri, koppleri, olaga diskriminering eller olovlig spelverksamhet. Tillståndshavare som begått brott såsom trafiknykterhetsbrott, våldsbrott, narkotikabrott eller ekonomisk misskötsamhet kan medföra en omprövning av serveringstillståndet.

Tillfälliga serveringstillstånd för allmänheten ska ha tillsyn under någon del av den beslutade serveringstiden så långt detta är möjligt.

Folkölsförsäljning

Detaljhandel och servering av öl klass II är inte tillståndspliktigt enligt alkohollagen. Lokalen skall dock vara registrerad av Miljö- och byggavdelningen som livsmedelsanläggning och försäljningen ska även anmälas till tillståndsenheten.

Den som bedriver verksamheten skall utöva särskild kontroll över försäljningen/serveringen, egenkontroll. Ett egenkontrollprogram skall upprättat och inlämnas till tillståndsenheten tillsammans med anmälan.

Kommunen och polisen är tillsynsmyndigheter.

Tillsynen innebär bland annat kontroll av följande:

- Att försäljningen inte sker till personer under 18 år.
- Att försäljning inte sker till berusade personer.
- Att försäljning inte sker om det finns misstanke om att ölen överlämnas till annan person som ej fyllt 18 år eller redan är berusad.

- Att mat säljs eller serveras i lokalen. Det räcker inte med någon enstaka matvara utan skall vara ett brett matvarusortiment i tillräcklig kvantitet. Kioskvarusortiment som bland annat konfektyrer och snacks räknas inte som matvaror.
- Att skyltar finns uppsatta som tydligt anger åldersgräns.
- Att egenkontrollprogram finns upprättat och inlämnat till kommunen.

Tillsyn genomförs årligen samt vid uppkomna oegentligheter på försäljningsstället.

Tillstånd enligt tobakslagen

Ett av riksdagens mål för folkhälsan med den nya tobakslagen (2018:2088) lag om tobak och liknande produkter (LTLP) är ett minskat tobaksbruk. Syftet är att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak. Detta innebär att man vill se en minskad användning av tobak hos befolkningen och att ungdomar inte ska lockas att börja använda tobak. Dessutom vill man minska den illegala försäljningen. Försäljning av tobaksprodukter kräver tillstånd. Det ställs höga krav på ålderskontroll, att produkter är rätt märkta och att marknadsföringen är måttfull. För att få ett tillstånd krävs att man är lämplig vilket innebär att kravet på lämplighet inte bara gäller vid ansökningstillfället utan hela tiden som tillståndet används.

Denna lag innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak.

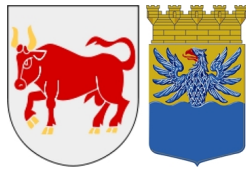
Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället. Ett tillstånd får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag, 5 kap. 2 § Lag om tobak och liknande produkter.

Handläggning

Handläggningstiden beräknas från den dag en skriftlig ansökan om tobaksförsäljningstillstånd är komplett. Det är den sökandes ansvar att se till att nödvändiga handlingar för beredandet av ärendet lämnas in till kommunen. Tillståndet beslutas enligt delegation av tillståndsenheten vid beviljande, men vid avslag eller vid tveksamheter ansvarig nämnd i respektive kommuner i Dalsland och Sjöfles.

Beslut om tillfälligt tobaksförsäljningstillstånd fattas av handläggande på tillståndsenheten enligt delegation. Ansökningsavgiften återbetalas inte vid avslag eller återtagen ansökan.

Normal handläggningstid för tillstånd är ca 1 månad från det att en komplett ansökan har inkommit till myndigheten och för tillfälliga tillstånd är handläggningstiden beräknad till ca två veckor.

Tillsyn

Kommunen har tillsammans med polisen tillsynsansvaret över försäljningen av tobaksprodukter. Tillsynen skall huvudsakligen inrikta sig på information, rådgivning samt att tobakslagens regler efterlevs.

Tillsynen innebär bland annat kontroll av följande:

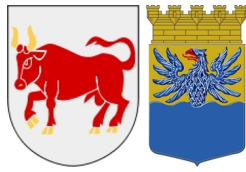
- Att försäljning inte sker till personer som är under 18 år.
- Försäljning inte sker till någon som man misstänker överlämna tobaken till annan person som ej fyllt 18 år.
- Tydlig skyltning finns om åldersgräns.
- Tobaksvaror inte säljs i form av lösa cigaretter eller i förpackning om färre än 19 cigaretter.
- Bestämmelserna om varningstexter och marknadsföring följs.

Förebyggande tillsyn är kommunens arbete med informationsinsatser till verksamheterna. Målet är att sprida kunskap om hur Lag om tobak och liknande produkter ska omsättas i praktiskt arbete.

- **Inre tillsyn** innebär att kommunen arbetar med att granska om den som har försäljningstillstånd fortfarande uppfyller lagens krav på personlig och ekonomisk lämplighet. Detta arbete kan ske i samarbete med polismyndigheten och Skatteverket. Även kontroll av marknadsföring i annonser och på webben utförs.
- **Yttre tillsyn** är den granskning som sker då kommunen besöker försäljningsstället under pågående verksamhet för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen. Tillsynen kan också ske genom så kallad samordnad tillsyn när kommunen tillsammans med olika berörda myndigheter som polismyndigheten och Skatteverket gör gemensam tillsyn på försäljningsstället.
- **Kontrollköp** av folköl, tobak, receptfria läkemedel och elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare utförs i syfte att kontrollera att den som lämnar ut dessa varor förvisar sig om att mottagaren har uppnått den ålder som lagen föreskriver, det vill säga 18 år.

Inre och yttre tillsyn kan leda till att en utredning kring försäljningstillståndet inleds och att nya remisser skickas till berörda myndigheter. Det kan också leda till förslag om sanktionsåtgärder. En genomförd tillsyn ska dokumenteras. Om tillsynen leder till utredning ska kommunen avsluta ärendet med ett beslut. De uppgifter som kommit fram ska kommuniceras med tillståndshavaren enligt förvaltningslagen.

Tillståndsenheten enligt delegation fastställer en plan för tillsynen där det framgår i vilken omfattning kommunen ska genomföra yttre tillsyn.

Tillsynsavgifter

Kommunen har enligt 8 kap 1 § och 2 § LTLP rätt att ta ut avgifter för tillståndsprövning och tillsyn av den som beviljats tillstånd sälja tobaksvaror. Avgifterna fastställs av Kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen enligt kommunallagen.

Remissyttrandet

Enligt 5 kap 4 § LTLP kan kommunen hämta in polisens yttrande vid en prövning av ett stadigvarande försäljningstillstånd av tobaksvaror. En sökandes personliga lämplighet prövas i vid mening. När en juridisk person ansöker om försäljningstillstånd bör lämplighetsprövning avse såväl den juridiska personen som den eller de fysiska personer som har ett betydande inflytande i rörelsen. När ansökan avser partihandel ska både Polismyndigheten och Tullverket yttra sig om lämpligheten (5 kap 4 § LTLP).

Vid en ansökan om stadigvarande tillstånd gällande försäljning av tobaksvaror inhämtas information från Polismyndigheten, Skatteverket och i vissa fall Kronofogdemyndigheten. En samlad bedömning görs i varje enskilt fall.

Polismyndighetens yttrande redovisar om den sökande finns med i belastningsregistret. I förarbetena nämns några typer av brottslighet som är särskilt allvarliga:

- brott som har anknytning till rörelsen
- ekonomisk brottslighet
- tobaksrelaterad brottslighet

Tullverket får i varje enskilt fall bedöma vilka uppgifter som ska lämnas ut.

Skatteverkets yttrande redovisar om sökanden, företaget eller de personer som har betydande inflytande i verksamheten har fullgjort sina skyldigheter mot det allmänna. Om företaget har registrerats i skattebasen för F-skatt, moms och som arbetsgivare. Om företaget och företrädarna redovisat och betalat skatter och avgifter i tid och om förskrivna deklARATIONER är inlämnade.

Kronofogdemyndigheten yttrande redovisar om sökanden, företaget eller personer med betydande inflytande i verksamheten förekommer med skulder eller krav i Kronofogdens register.

Egenkontroll

Enligt 5 kap 6 § och 7 § LTLP den som bedriver tillståndspliktig försäljning av tobaksvaror eller gränsöverskridande distansförsäljning ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och ansvara för att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Till ansökan om tillstånd ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens prövning och tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska snarast anmälas till kommunen.

Försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Bestämmelserna i 5 kap 15 § LTLP reglerar försäljningen av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Försäljning får ske först efter att en anmälan har gjorts till den kommun där försäljningsstället ligger.

Den som bedriver försäljningen ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram. Ändrade uppgifter ska snarast anmälas till kommunen.

Försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter

Från och med 1 augusti 2022 regleras tobaksfria nikotinprodukter genom lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. Försäljning får ske först efter att en anmälan har gjorts till den kommun där försäljningsstället ligger.

Den som bedriver försäljningen ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen av Tobaksfria nikotinprodukter och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram. Ändrade uppgifter ska snarast anmälas till kommunen.

Tillsyn rökfria skolgårdar

Under 2015 kom en ny verksamhet att ingå i tillsynsverksamheten i Dalslandskommunerna då det inte tidigare har gjorts någon tillsyn av rökfria skolgårdar eller skollokaler. Säffle kommun har tillsynsarbetet i annan förvaltning. Detta tillsynsarbete är omfattande och kräver inte bara tillsyn utan också förebyggande information och arbete tillsammans med alla aktörer i skolans värld. En viktig resurs i arbetet med rökfria områden är folkhälsosamordnaren i kommunen. Vid tillsyn kontrolleras att det inte röks på skolgården, att det finns skyltar om rökförbud uppsatta, att inte askkoppar finns och att skolan arbetar aktivt med tobaksfrågor m.m.

Detta arbete är inte avgiftsfinansierat.

Receptfria läkemedel

Tillståndsenheten kontrollerar verksamheter som säljer receptfria läkemedel i Dalslandskommunerna, i Säffle kommun ligger ansvaret på en annan förvaltning. Läkemedelsverket har det övergripande ansvaret för tillsyn och sanktioner av receptfria läkemedel samt följer upp de brister som kommunen rapporterar.

Vid tillsyn kontrollerar tillståndsenheten

- försäljningsstället har ett egenkontrollprogram som är anpassat efter verksamhetens behov och förutsättningar
- det finns minst en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut receptfria läkemedel till den som inte har fyllt 18 år
- de läkemedel som säljs är tillåtna för försäljning i detaljhandel

Tillsynsavgifter

I Dalsland och Sjöfles tillämpas en gemensam taxa avseende ansöknings- och tillsynsavgifter. Ta kontakt med Alkohol- och Tobaksenheten för mer information, eller gå in på hemsidan www.mellerud.se/naringsliv-och-arbete. Se menyraden till vänster.

Ansökningsavgiften för stadigvarande serveringstillstånd innefattar även avgift för ett kunskapsprov. Vid tillfälliga tillstånd tas avgift för kunskapsprov ut för att täcka kostnaden för personal och lokalbokning med datorer. Ett kunskapsprov i dessa fall gäller under fem år.

När det gäller tillsynsavgifter för serveringstillstånd baseras dessa på en fast del och en rörlig del. Den rörliga delen baseras på föregående årsförsäljning av alkoholdrycker, denna avgift kan alltså inte bli aktuell första året när man fått sitt tillstånd.

Tillsynsavgiften för tobakstillstånd består av en fast avgift per år.

Den årliga tillsynsavgiften för både servering/tobakstillstånd betalas från och med den dagen man fått sitt tillstånd. Det innebär att första årets tillsynsavgift kan variera, eller i vissa fall helt utebli, beroende på vilken tid på året man får sitt tillstånd beviljat.

När ett företag upphör kommer en slutfaktura beräknas på den tid som tillståndet varit aktivt det året verksamheten upphör. Denna slutfaktura beräknas utifrån den fasta avgift som beslutats för respektive stadigvarande tillstånd.

Överklagande

Beslut som gäller serveringstillstånd eller tobakstillstånd kan överklagas till förvaltningsdomstolen. En skrivelse med överklagan ska skickas eller lämnas in till Alkohol- och Tobaksenheten, Melleruds kommun, se adress nedan. Överklagandet ska vara kommunen tillhanda senast tre veckor efter det att sökande tagit del av beslutet, eller då beslutet har anslagits i kommunen.

Kommunen ska lämnas tillfälle att yttra sig innan förvaltningsdomstolens beslut.

Kontakter

Information finns på www.mellerud.se/naringsliv-och-arbete. Se menyraden till vänster på hemsidan.

Kontakta Alkohol- och Tobaksenheten, Melleruds kommun, Box 64, 464 80 Mellerud eller per mail: alkohol.tobak@dalsland.se

För mer information och rådgivning kontakta:
Dalsland & Sjöfles Alkohol- och Tobaksenhet Telefon: 0530-18 146 eller 0530-18 160.

Dalsland & Säfles
Alkohol- och
Tobaksenhet

Revidering av Tillsynsplan med anledning av ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att godkänna den reviderade tillsynsplanen för Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenhet.

Sammanfattning av ärendet

Dalslandskommunerna har tillsammans med Säfle kommun en gemensam organisation för tillsyn enligt Alkohollagen (2010:1622), lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen om handel med vissa receptfria läkemedel (2009:730). Dessa lagar reglerar hur tillsynen skall bedrivas. Dalsland & Säfles alkohol- och tobaksenhet presenterar här en reviderad tillsynsplan för Dalslandskommunerna och Säfle kommun inom tillsynsansvaret, detta på grund av ny lag som började gälla 1 augusti 2022, lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

Ändringen/tillägget finns på sidan sju, Tobaksfria nikotinprodukter i Tillsynsplanen.

Jeanette Krafft
alkohol/tobakshandläggare

Daniel Berglöv
alkohol/tobakshandläggare

Beslutet skickas till

Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenhet

**Dalsland & Sjöfjärden
Alkohol- och
Tobaksenhet**

**Tillsynsplan 2021-08-10 - tills vidare
Dalslandskommunerna och Sjöfjärden kommun.**

Serveringstillstånd, servering och försäljning av folköl, försäljning av tobaksvaror, vissa receptfria läkemedel, e-cigarettor och påfyllningsbehållare, Tobaksfria nikotinprodukter samt tillsyn av rökfria skolgårdar.

Reviderad augusti-22 pga. av ny lag gällande Tobaksfria nikotinprodukter

Innehåll

Inledning

Gällande lag

Tillsyn

-Stadigvarande tillstånd

-Tillfälliga serveringstillstånd

-folköl

Tobaksvaror

-tillsyn tobaksvaror

-elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

-Tobaksfria nikotinprodukter

-Receptfria läkemedel

-Kontrollköp

-Rökfria skolgårdar

Redovisning av tillsyn

Inledning

Upprättandet av en tillsynsplan bidrar till en tydlig struktur på tillsynsarbetet samt möjliggör mätbara och uppföljningsbara mål. Genom tillsynsarbetet i Dalsland och Säfle vill vi få bort missförhållanden, förhindra att nya uppstår och få ett gott samarbete mellan kommun och näringsidkare. Vårt mål är att med dessa medel bidra till en ansvarsfull alkoholserving samt en ansvarsfull handel med folköl, tobaksvaror, vissa receptfria läkemedel samt elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.

Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn över efterlevnaden av gällande lag och meddelar allmänna råd till vägledning för tillämpning av respektive lag.

Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också biträda kommunerna med råd i deras verksamhet.

Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna utövas av kommunen och polismyndigheten.

Lagstiftning inom respektive områden är **sociala skyddslagar** och deras huvudsakliga syfte och mål är att begränsa preparatens skadeverkningar.

Läkemedelsverket har tillsyn över efterlevnaden av "Lagen om handel med vissa receptfria läkemedel" och av de föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna lag. Den kommun där detaljhandel med vissa receptfria läkemedel bedrivs, ska kontrollera efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Lagstiftningen gällande handel med receptfria läkemedel syftar till att motverka att människor skadas samt att kvalitén på läkemedlen inte försämras.

Gällande lagar

Alkohollagen (2010:1622)

Alkoholförordning (2010:1636)

Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter

Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

Förordning (2019:223) om tobak och liknande produkter

Lag (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel

Serveringstillstånd

Alkohollagen är en social skyddslag med mål att begränsa alkoholens skadeverkningar. Tillgängligheten av alkohol begränsas genom att tillståndshavare ska uppfylla högt ställda krav för att få ett serveringstillstånd samt att efterleva alkohollagen efter att tillstånd har meddelats.

Tillsyn

Stadigvarande serveringstillstånd

Tillsynen består av fyra delar

1. Förebyggande tillsyn
2. Inre tillsyn
3. Yttre tillsyn
4. Samordnad tillsyn

Förebyggande tillsyn är sådant arbete som leder till att problem inte uppstår. Genom information, rådgivning och utbildning redan på ansökningsstadiet skapas en god grogrund för dialog, förståelse och samarbete. Ett sätt att bedriva förebyggande tillsyn är att ha möten med nyblivna krögare för att diskutera syftet med alkohollagen och en ansvarsfull alkoholservering.

I den förebyggande tillsynen är utbildning i Ansvarsfull alkoholservering (AAS) en viktig del. Utbildningens innehåll är: alkoholens medicinska effekter, Alkohollagen, nöjesrelaterat våld, narkotikaproblem på restauranger, konflikthantering samt erfarenhetsutbyten.

Målet är att det hålls ett utbildningstillfälle vartannat år.

Inre tillsyn är av administrativ karaktär som främst består av kontroll och uppföljning av tillståndshavarnas ekonomiska och personliga förhållanden. Det sker efter remissförfarande och/eller genom kontroll på kreditupplysningsbolag. Samverkan sker med andra myndigheter som till exempel Skatteverket, kronofogdemyndigheten eller polismyndigheten. Den innebär också kontroll av rapporter från andra myndigheters restauranginspektioner.

Målet är att denna tillsyn ska göras 1–2 gånger per år, lite beroende på tidigare tillsyner.

Yttre tillsyn är besök på restaurangen i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt alkohollagens bestämmelser och kan bedrivas av varje myndighet separat eller i samverkan. Tillsyn kan bestå av rutintillsyn som inte är påkallad av någon särskild omständighet eller vara riktad uppföljande tillsyn orsakad av tidigare iakttagelser eller inkommen information från annan myndighet eller från allmänheten.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, vid detta besök utförs kontroll av ordning och nykterhet i och utanför restaurangen, att serveringsansvarig finns på plats, åldersgräns, matutbud, respekt för serveringstidens slut och marknadsföring av alkoholdrycker inne i lokalen och att rökförbudet efterlevs.

Utöver ordinarie tillsynsbesök ska uppföljande besök göras om brister konstaterats. Uppgifter från andra myndigheter, så som polisrapporter där olägenheter noterats medför också extra tillsynsbesök.

Uppföljnings- och påkallad tillsyn kan vara både i form av yttre och inre tillsyn. Påkallad tillsyn kan det vara uppgifter från till exempel andra myndigheter eller kommuninnevånare som föranleder tillsynen.

All yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Samordnad tillsyn. Vid denna typ av tillsyn medverkar ofta flera myndigheter så som kommun, polis, räddningstjänst, skattemyndighet samt försäkringskassa. Med samordnad tillsyn avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Envar deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för respektive sakområde.

Tillfälliga serveringstillstånd

Tillsyn kan ske när tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap har beviljats. Tillsynsfrekvensen av tillfälliga serveringstillstånd bedöms efter behov. Företrädevis riktas tillsynsarbetet till tillfälliga tillstånd till allmänheten. En bedömning av tillsynsfrekvens görs utifrån typ av arrangemang, inriktning, serveringstid samt storleken på arrangemanget.

Folköl

Med folköl avses en öl med alkoholhalt som överstiger 2,25, men understiger 3,5 volymprocent och benämns som öl i alkohollagen. Den som bedriver detaljhandel med försäljning av folköl, och den som bedriver servering av folköl, är skyldig att anmäla det till kommunen.

Anmälan ska ha kommit in till kommunen innan försäljning, eller servering påbörjats. Kommunen utövar tillsyn enligt alkohollagen.

Genom tillsynen, som bland annat innebär att kommunen kontrollerar att handlarna har ett egenkontrollprogram, påminns verksamheterna om vikten av att följa lagen gällande åldersgränser och att ha egna rutiner i butiken för att klara det.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Tobaksvaror

Tobakslagen syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk av tobak och liknande produkter, samt med exponering från rök från tobak och utsläpp från liknande produkter. (SFS 2018:2088 1kap). Ett tillstånd beviljas endast den som visar att han eller hon är personligt och ekonomiskt lämplig att utöva verksamheten.

Kommunen kan hämta information om sökande från exempelvis Polismyndigheten, Skattemyndigheten och Kronofogden.

Kravet på tillstånd gäller endast tobaksvaror, för e-cigarett och påfyllningsbehållare räcker det fortsatt med att göra en anmälan till kommunen.

Tillsyn tobaksvaror

Tillsynen består av fyra delar

1. Förebyggande tillsyn
2. Inre tillsyn
3. Yttre tillsyn
4. Samordnad tillsyn

Förebyggande tillsyn är sådant arbete som leder till att problem inte uppstår. För att skapa en god grund för dialog, förståelse och samarbete mellan kommun och tillståndshavare sker den förebyggande tillsynen genom information och rådgivning.

Inre tillsyn är av administrativ karaktär som främst består av kontroll och uppföljning av tillståndshavarnas ekonomiska och personliga förhållanden. Det sker efter remissförfarande och/ eller kontroll genom kreditupplysningsbolag. Samverkan sker med andra myndigheter som till exempel Skatteverket, kronofogdemyndigheten eller polismyndigheten.

Målet är att denna tillsyn ska göras 1–2 gånger per år, lite beroende på tidigare tillsyner.

Yttre tillsyn är besök på försäljningsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt respektive lags bestämmelser. Exempelvis så kontrollerar kommunen att arbetet med kontrollprogrammet för den egna tillsynen fungerar och att arbetet med det fortlöper aktivt, att skyltning om 18-årsgräns finns, marknadsföring, hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning. Felhantering och arbete i strid med gällande lagstiftning ska upptäckas och korrigeras.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Samordnad tillsyn. Vid denna typ av tillsyn medverkar ofta flera myndigheter så som kommun, polis, räddningstjänst, skattemyndighet samt försäkringskassa. Med samordnad tillsyn avses ett fördjupat tillsynsarbete som flera berörda myndigheter planerar och/eller genomför tillsammans. Envar deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för respektive sakområde.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Näringsidkare ska anmäla till kommunen i förväg att försäljning av elektroniska cigaretter och påfylls-behållare ska påbörjas. Tillsyn över försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllnings-behållare bedrivs i huvudsak med förebyggande och yttre tillsyn. Egenkontrollprogram för tillsyn lämnas i samband med anmälan om försäljning.

Förebyggande tillsyn, är ett arbete som ska leda till att problem inte uppstår, bland annat genom information och rådgivning då kommunen får in en anmälan

om försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare.

Yttre tillsyn är besök på försäljningsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt respektive lags bestämmelser. Exempelvis kontrollerar kommunen så att egenkontrollprogrammet för den egna tillsynen fungerar och används aktivt. Felhantering och arbete i strid med gällande lagstiftning ska upptäckas och korrigeras.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Tobaksfria nikotinprodukter

Näringsidkare ska anmäla till kommunen i förväg att försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter ska påbörjas. Tillsyn över försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter bedrivs i huvudsak med förebyggande och yttre tillsyn. Egenkontrollprogram för tillsyn lämnas i samband med anmälan om försäljning.

Förebyggande tillsyn, är ett arbete som ska leda till att problem inte uppstår, bland annat genom information och rådgivning då kommunen får in en anmälan om försäljning av Tobaksfria nikotinprodukter.

Yttre tillsyn är besök på försäljningsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt respektive lags bestämmelser. Exempelvis kontrollerar kommunen så att egenkontrollprogrammet för den egna tillsynen fungerar och används aktivt. Felhantering och arbete i strid med gällande lagstiftning ska upptäckas och korrigeras.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Receptfria läkemedel

Försäljning av receptfria läkemedel anmäls till läkemedelsverket innan försäljning får påbörjas. Läkemedelsverket underrättar kommunen vilka näringsidkare som påbörjat försäljning respektive avanmält försäljning av receptfria läkemedel. Vid yttre tillsynen kontrolleras efterlevnaden av lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel samt de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Kommunen kontrollerar exempelvis marknadsföring, skyltning, produkter, att försäljning inte sker till personer under 18 år. Dessutom kontrolleras att verksamheten bedrivs i lokaler som är lämpliga för sitt ändamål samt tillhandahåller läkemedlen på lämpligt sätt. Den som bedriver detaljhandel av receptfria läkemedel ska informera konsumenten om var han eller hon kan få farmaceutisk rådgivning.

Kommunen ska rapportera till Läkemedelsverket om näringsidkares brister i efterlevnaden av denna lag eller föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen.

Målet är att det bör vara minst ett besök per år, all yttre tillsyn utförs av minst två personer.

Kontrollköp

Alkohol- och Tobaksenheten genomför kontrollköp av tobaksvaror, folköl och receptfria läkemedel med hjälp av ungdomar över 18 år. *Målet är att denna verksamhet kommer att genomföras varje år* i samtliga kommuner. Butikerna får skriftligt besked om resultatet och vid ej godkänt kontrollköp skickas utbildningsmaterial. Detta är inte myndighetsutövning vilket gör att någon åtgärd enligt tobakslagen inte är förenlig.

Rökfria Skolgårdar

Tillsyn genomförs under skoltid och resultatet presenteras först till ansvarig rektor och sedan med kopia till utbildningsförvaltningen/motsvarande. Vid tillsynen kontrolleras främst om rökning sker på skolgården, om detta sker begär vi in skolans tobakspolicy samt förebyggande åtgärder. I första hand utförs tillsyn på högstadium samt gymnasium, *målet är att det görs ett besök vartannat år.*

Redovisning av tillsyn enligt de verksamhetsområden som ålagts kommunen och i sin tur Dalsland & Säffles Alkohol- och Tobaksenhet

Kommunen skall under januari-mars månad varje år få en redovisning över föregående års tillsynsarbete. Redovisningen kommer att innehålla resultat när det gäller tillsyn av serverings- och tobakstillstånd, folkölsförsäljning, receptfria läkemedel, rökfria skolgårdar och kontrollköp hos kommunens försäljningsställen.

I arbetet med tillsyn gällande rökfria skolgårdar samt receptfria läkemedel, ingår inte Säffle kommun.

Jeanette Krafft
Alkohol- och tobakshandläggare

Daniel Berglöv
Alkohol- och tobakshandläggare

Dalsland & Säfles
Alkohol- och
Tobaksenhet

Ändring i delegationsordningen med anledning av ny lag om tobaksfria nikotinprodukter

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar om att ge Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenheten delegation att handlägga och utöva tillsyn över tobaksfria nikotinprodukter.

Sammanfattning av ärendet

Den 1 augusti 2022 börjar lag om tobaksfria nikotinprodukter gälla.

Det är kommunen som ska utöva tillsynen enligt denna lag. Dalsland & Säfles Alkohol- och tobaksenhet utövar idag tillsyn och handläggning gällande tobakstillstånd och försäljning av e-cigarett enligt tobakslagstiftningen. Förändringen i delegationsordningen är en uppdatering för att säkerställa att tillsynsenheten kan bedriva handläggning och tillsyn över tobaksfria nikotinprodukter.

Jeanette Krafft
alkohol/tobakshandläggare

Daniel Berglöv
alkohol/tobakshandläggare

Beslutet skickas till

Dalsland & Säfles Alkohol- och Tobaksenhet

Delegationsordningen avseende Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter, Alkohollagen (2010:1622) och Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter för Dalsland & Säffles Alkohol- och Tobaksenhet

Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088)	Beslutsrätt	Beslutsfattare
5 kap 3 §	Beslut i fråga om tobakstillstånd, även tillfälliga tillstånd för tobaksförsäljning Vid förslag till avslag eller vid handläggarens begäran ska ärendet beslutas av nämnd.	Alkohol/tobakshandläggare i gynnande fall. Nämnd/ utskott
5 kap 7 §	Begära egenkontrollprogram från tillståndshavaren	Alkohol/tobakshandläggare
5 kap 8 §	Beslut i fråga om ändring i tobakstillstånd	Alkohol/tobakshandläggare
5 kap 9 §	Bevilja försäljningstillstånd efter ansökan från konkursbo	Alkohol/tobakshandläggare
7 kap 3 och 4 §§	Besluta om tillsyn och upprätta åtgärdsförslag	Alkohol/tobakshandläggare
7 kap 9 och 11 §§	Besluta i tillsynsärende föreläggande, förbud eller varning	Nämnd/ utskott
7 kap 10 § 1p	Besluta återkalla tobakstillstånd när tillståndet inte längre utnyttjas	Alkohol/tobakshandläggare
7 kapitlet 3 §	Ansvara för tillsyn	Alkohol/tobakshandläggare
7 kapitlet 9 § lag	Besluta och utdöma vite gällande e-cigaretter	Alkohol/tobakshandläggare
7 kap. 11, 13 §§	Besluta om förbud mot försäljning eller meddela varning	Nämnd/ utskott
7 kap 20 §	Beslut i fråga om polisanmälan om brott mot ansvars-bestämmelserna i tobakslagen	Alkohol/tobakshandläggare
7 kap 22 och 23 §§	Beslut att genomföra kontrollköp	Alkohol/tobakshandläggare

Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter	Beslutsrätt	Beslutsfattare
24, 25 §§	Ansvara för tillsyn av tobaksfria nikotinprodukter	Alkohol/tobakshandläggare
28 §	Besluta och utdöma vite eller föreläggande	Alkohol/tobakshandläggare
29 §	Besluta om förbud mot försäljning eller meddela varning	Nämnd/utskott
18 §	Begära egenkontrollprogram	Alkohol/tobakshandläggare
37 §	Beslut att genomföra kontrollköp	Alkohol/tobakshandläggare

Delegationsordningen gällande Alkohollagen (2010:1622)) föreslås enligt följande:

Alkohollagen (2010:1622)	Beslutsrätt	Beslutsfattare
8 kap 2 §	Beslut i fråga om stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten. Vid förslag till avslag eller vid handläggarens begäran ska ärendet beslutas av nämnd.	Alkohol/tobakshandläggare i gynnande fall. Nämnd/ utskott
8 kap 2 §	Vid konkurs, ansökan från konkursförvaltare	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 2 §	Beslut i fråga om stadigvarande tillstånd för servering till slutna sällskap	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 2 §	Beslut i fråga om tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten vid enstaka tillfälle. Endast sex tillfällen kan beviljas per gång.	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 2 §	Beslut om tillfälligt utökad serveringstid vid enstaka tillfälle till stadigvarande tillstånd till allmänheten och slutna sällskap	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 2 §	Beslut ifråga om tillfälligt tillstånd för servering till slutet sällskap under enstaka tidsperiod eller enstaka tillfälle	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 4 §	Beslut i fråga om catering	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 5 §	Beslut om tillstånd att ha minibar och rumservice på hotell med serveringstillstånd	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 6 §	Beslut i fråga om tillstånd att anordna provsmakning stadigvarande eller vid enstaka tidsperiod	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 7 §	Beslut i fråga om särskilt tillstånd för att anordna provsmakning, egenproducerat	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 12 §	Beslut att avlägga kunskapsprov för den sökta verksamheten	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 12 § 9 kap 11 §	Beslut ifråga om att godkänna anmälan om betydande förändring i ägarförhållanden	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 12 § 9 kap 11 §	Beslut ifråga om att godkänna anmälan om att verksamheten läggs ned, om avbrott sker eller om verksamheten förändras inågot annat avseende av betydelse	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 14 §	Beslut om gemensam serveringsyta, där sökande har ett beviljat serveringstillstånd	Alkohol/tobakshandläggare
8 kap 15 §	Beslut om pausservering i teater- eller konsertlokal	Alkohol/tobakshandläggare
9 kap 17-18 §§	Beslut ifråga om att inleda åtgärdsärendet om eventuellt administrativt ingripande	Alkohol/tobakshandläggare

Alkohollagen (2010:1622)	Beslutsrätt	Beslutsfattare
9 kap 17-18 §§	Beslut i fråga om att avskryva ärende om eventuellt administrativt ingripande	Alkohol/tobakshandläggare
9 kap 2 §	Beslut om tillsynsplan	Alkohol/tobakshandläggare
9 kap 17 §	Beslut ifråga om att meddela tillståndshavare erinran	Alkohol/tobakshandläggare
9 kap 17 §	Beslut ifråga om att meddela tillståndshavare varning	Nämnd/ utskott
9 kap 18 §	Beslut ifråga om återkallelse av serveringstillstånd på grund av brott eller vad som i övrigt gäller för tillståndet	Nämnd/ utskott
9 kap 18 §	Beslut ifråga om återkallelse av serveringstillstånd som inte längre utnyttjas eller på tillståndshavarens egen begäran	Alkohol/tobakshandläggare
9 kap 19 §	Beslut ifråga om att meddela varning till den som bedriver detaljhandel med eller servering av folköl	Nämnd/ utskott
9 kap 19 §	Beslut ifråga om att meddela den som bedriver detaljhandel med eller servering av folköl förbud mot vidare försäljning	Nämnd/ utskott
11 kap	Beslut i fråga om polisanmälan om brott mot ansvarsbestämmelserna i alkohollagen	Alkohol/tobakshandläggare

Lag om receptfria läkemedel (2009:730)	Beslutsrätt	Beslutsfattare
20 §	Ansvara för kontroll av försäljning av receptfria läkemedel	Alkohol/tobakshandläggare

Spellag (2018:1138)	Beslutsrätt	Beslutsfattare
5 kap 7 §	Yttrande till Spelinspektionen för restauranger med serveringstillstånd	Alkohol/tobakshandläggare

Jeanette Krafft
alkohol/tobakshandläggare

Daniel Berglöv
alkohol/tobakshandläggare

Omsorgskontoret
Socialchef
Johan Lundh
0528-567609
johan.lundh@fargelanda.se

Socialnämnden

Antagande av reviderade riktlinjer för färdtjänsthandläggning

Beslutsförslag

Socialnämnden beslutar att anta reviderade riktlinjer för färdtjänsthandläggning med dnr: 2022/125 och därmed ersätta tidigare beslutad riktlinje för färdtjänsthandläggning med dnr 2020/90 att gälla from 2022-09-28.

Ärendebeskrivning

Revideringarna och uppdateringarna görs då lagtexter har förtydligats och begrepp har uppdaterats i Fyrbodals kommuner och likaså behöver göras i Färgelanda kommun.

3.4 Medresenär

Under denna punkt klargörs möjlighet till medresenär och förtydliganden finns numera omnämnda i förslaget till nya riktlinjer för Färgelanda kommun liksom hos övriga kommuner i Fyrbodal.

Johan Lundh
Socialchef

Beslutsunderlag:

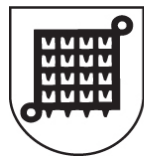
Bilaga reviderade riktlinjer för färdtjänsthandläggning med dnr: 2022/125

Beslutet skickas till:

Socialnämnd
Diariet

FÄRGELANDA KOMMUN

**Färgelanda
kommun**

Riktlinjer färdtjänst och riksfärdtjänst

Sektor omsorg

Johan Lundh

2022-09-12

Dnr:

SN 2022/125

Fastställd av Socialnämnden 2022-09-28 § X

Den senaste versionen finns tillgänglig på Färgelandas
webbplats www.fargelanda.se

Skriv sammanfattningen av dokumentet här. Det är vanligtvis en kort
sammanfattning av innehållet i dokumentet

Innehållsförteckning

1	INLEDNING.....	2
2	FÄRDTJÄNST.....	3
2.1	Vad är färdtjänst.....	3
2.2	Vem kan beviljas färdtjänst	4
2.3	Färdtjänst för barn.....	5
2.4	Begränsningar	5
2.5	Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner	5
2.6	Ledsagare och medresenär.....	6
2.7	Tillståndets tidsbegränsning - omfattning.....	7
2.8	Åtgärder vid nyttjande av färdtjänst mot gällande regler	8
2.9	Egenavgifter	9
2.10	Ansökan, utredning och beslut.....	11
2.11	Information kring färdtjänstens utförande.....	11
2.12	Trafikutbud.....	12
2.13	Övriga bestämmelser.....	13
3	RIKSFÄRDTJÄNST.....	13
3.1	Vad är riksfärdtjänst.....	13
3.2	Vem kan beviljas riksfärdtjänst	14
3.3	Ledsagare	15
3.4	Medresenär.....	15
3.5	Trafikutbud	16
3.6	Ansökan, utredning och beslut.....	17
3.7	Antal resor.....	17
3.8	Egenavgift.....	18
3.9	Riksfärdtjänstens servicenivåer	18

1 INLEDNING

Färdtjänst (anropsstyrd trafik) är en särskilt anpassad del av kollektivtrafiken och skall bidra till att de funktionshindrade ges samma förutsättningar som övriga kollektivtrafikresenärer. Det är av vikt att kommunen preciserar vilken målsättning som finns med kollektivtrafiken och hur den skall utvecklas för att var tillgänglig för flertalet av medborgarna. Genom ökad tillgänglighet i den ordinarie kollektivtrafiken skall möjligheten till normalisering förstärkas och behovet av särlösningar minska.

Lag om färdtjänst ger kommunen de grundläggande kraven som måste uppfyllas. Det finns behov av generella bestämmelser om färdtjänstens utformning, dels för att uppnå kommunal likställighet, dels för att ge ett stöd i handläggningen av den individuella prövningen av färdtjänstillstånd. Detsamma gäller tillämpningen av Lag om riksfärdtjänst.

Färdtjänstens olika delar från själva tillståndsprövningen till utförandet av själva transporten skall präglas av kompetens och säkerhet. Medborgarna skall i sin kontakt med handläggare bemötas med respekt.

I styrdokument för funktionshindrade och äldre betonas rätten att bo kvar hemma, behålla sitt sociala nätverk, kunna leva ett så oberoende liv som möjligt, kunna delta i samhällslivet på lika villkor som andra och utveckla ett aktivt medborgarskap.

Då det gäller funktionshindrade barn och ungdomars behov av särskilt anpassad transport skall detta särskilt beaktas utifrån funktionshindrets begränsningar i jämförelse med icke funktionsnedsattas barn- och ungdomars mognads- och utvecklingsnivå.

Genom att utveckla samordningen av de resor som sker via färdtjänsten bidrar detta till ett bättre utnyttjande av kommunens ekonomiska resurser, en normalisering av färdtjänst med kollektivtrafiken samt bidrar till en god miljö.

Möjligheten till resor genom en kollektivtrafik som är tillgänglig för flertalet av medborgarna eller via särskilt anpassade transporter (färdtjänst) för de kommuninvånare som har speciella behov, blir en viktig del för att kunna förverkliga de mål kommunen antagit.

Genom riktlinjer tar kommunen ett politiskt ansvar för färdtjänstens handläggning och planering och anger hur Lag om färdtjänst och Lag om

riksfärdtjänst skall tolkas, så att en rättvis bedömning av varje enskild ansökan sker.

Kommunstyrelsens ansvar ligger inom de två nämnda lagområdena. Om dessa lagar inte är tillämpliga innebär det, att det åvilar andra nämnder att för sina respektive målgrupper ta ställning till om stöd i resandet skall erbjudas via annat lagområde. Ytterst kan detta även vara en fråga för kommunfullmäktige, vilket stöd i resandet funktionshindrade skall ges som en allmän kommunal service.

2 FÄRDTJÄNST

2.1 Vad är färdtjänst

Den allmänna kollektivtrafiken utgörs av bussar och tåg. I Färgelanda kommun trafikeras tätorten och landsbygden huvudsakligen med bussar. Den regionala trafiken ombesörjs av bussar och tåg. Inom Västtrafik AB pågår ett arbete med att så långt som möjligt utföra trafiken med låggolvsbussar.

Kommunstyrelsen ansvarar ytterst för färdtjänst (= anropsstyrd trafik) inom kommunen.

Kommunen kan efter erforderliga beslut överlåta sina uppgifter till den regionala **kollektivtrafikmyndigheten** i Västra Götalands**regionen**. Genom avtal har Färgelanda kommun uppdragit till Västtrafik AB att upphandla och administrera trafiken och beställningscentralen. **Kommunen ansvarar för myndighetsutövningen och beslutar om tillstånd såväl för färdtjänst som för riksfärdtjänst.**

Av Lag (1997:736) om färdtjänst framgår att färdtjänst endast avser anordnande av transporter för personer med funktionshinder som inte är tillfälliga. Är de allmänna kommunikationerna anpassade för funktionshindrade personer föreligger ingen rätt till färdtjänst.

Färdtjänst (anropsstyrd trafik) är en särskilt anpassad del av kollektivtrafiken som är till för personer som till följd av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller resa med allmänna kommunikationer. I propositionen till lagen slås fast att färdtjänsten betraktas i första hand som en transportform i stället för en form av bistånd. Resor med färdtjänst skall i likhet med den allmänna kollektivtrafiken i största mån samordnas.

2.2 Vem kan beviljas färdtjänst

I lag om färdtjänst, 7 §, anges: *"Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.*

Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

Tillståndet omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna."

Enligt domstolspraxis, vilken tillämpas av flertalet av Sveriges kommuner, skall funktionshindret beräknas bestå minst tre månader för att inte betraktas som tillfälligt. Detta innebär att funktionsnedsättningar som varar under kortare tid och som för den enskilde kan ge stora svårigheter i upprättande av sociala kontakter eller för att genomföra inköp inte faller inom lag om färdtjänst.

Vad lagen avser med väsentliga svårigheter är inte definierat. Att ge konkreta exempel på hur stora svårigheterna skall vara för att bedömas vara väsentliga är svårt att göra generellt. Domstolspraxis är här en vägledning i bedömningen. Av denna framgår bland annat att grund för färdtjänst inte är att man har svårighet att bära kassar.

Färdtjänst kan inte beviljas till följd av att allmänna kommunikationer saknas eller är dåligt utbyggda, utan grunden för färdtjänst är enbart funktionshinder och dess konsekvenser.

För beviljande av färdtjänst gäller följande i Färgelanda kommun:

- Funktionshindret bedöms bestå i minst tre månader.
- Den beräknade tiden utgår om möjligt från ansökningsdagen eller den dag varaktighetens längd bekräftas via utredning eller sakkunnigutlåtande.
- Funktionshindret skall ge väsentliga svårigheter vid förflyttning eller vid resa med allmänna kommunikationer.
- Det skall finnas ett tydligt samband mellan funktionshinder och svårigheterna att förflytta sig själv eller att genomföra själva resan.

- Tillstånd till färdtjänst är personligt.
- Tillståndet är i de flesta fall tidsbegränsat.
- Beviljande förutsätter att den sökande är folkbokförd i kommunen

2.3 Färdtjänst för barn

I lag om färdtjänst betraktas man som barn upp till 18 års ålder då det gäller rätt till färdtjänst.

Barnkonventionen (Lag 1 januari 2020) beskriver i artikel 23.1 att ”ett barn med fysiskt eller psykiskt **handikapp** bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar **självförtroende** och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.”

Utgångspunkten vid bedömning av barns behov av färdtjänst är funktionsnedsättningens begränsningar i jämförelse med icke funktionsnedsatta barns utvecklings- och mognadsnivå.

2.4 Begränsningar

Av lag om färdtjänst, 7 §, framgår: ”Tillståndet omfattar inte transporter som av någon **annan** anledning bekostas av det allmänna.”

Tillstånd till färdtjänst omfattar inte andra samhällsbetalda resor.

Följande begränsningar gäller i Färgelanda kommun:

- Färdtjänst får inte användas för resor inom tjänsten, då tjänsteresor är arbetsgivarens ansvar.
- Färdtjänst får inte användas för resor som av någon annan anledning bekostas av det allmänna, såsom sjuk- och behandlingsresor eller skolskjutsar.

2.5 Färdtjänst till annan kommun, i andra kommuner eller mellan andra kommuner

I 3 § färdtjänstlagen anges: ”Varje kommun ansvarar, såvitt gäller kommuninvånarna, för att färdtjänst av god kvalitet anordnas inom

kommunen och, om det finns särskilda skäl, mellan kommunen och en annan kommun.

En kommun får för sina kommuninvånare anordna färdtjänst också i eller mellan andra kommuner.

Enligt förarbetena till lagen kan särskilda skäl vara att arbetsplatsen ligger i en grannkommun eller att närmaste serviceort ligger i annan kommun. Om skälen är starka, vilket inte definierats, kan resan ske till en mer avlägsen kommun.

Någon skyldighet för kommunen att ordna färdtjänst helt utanför den egna kommunen föreligger ej. Enligt praxis i kommunen och enligt tidigare rekommendation från Svenska Kommunförbundet har färdtjänst beviljats i annan kommun i samband med kortare besök, då det enbart är folkbokföringskommunen som kan bevilja färdtjänst. Detta för att underlätta besök hos närstående eller vistelse i sommarhus.

Följande tillämpningsområde för färdtjänst gäller i Färgelanda kommun:

- Färdtjänstillstånd gäller för resa från/till **och inom** Färgelanda kommun, till/från samt mellan och inom samtliga kommuner inom Västra Götalandsregionen samt till/från Årjäng och Säffle.
- Tillfälliga färdtjänstresor inom annan kommun, utanför Västra Götalandsregionen, kan beviljas. Ansökan ska ske till handläggaren i hemkommunen innan planerad resa. Den enskilde ersätts, mot uppvisande av kvitto, med summa som överstiger fastställd egenavgift.

2.6 Ledsagare och medresenär

Av lag om färdtjänst, 8 §, framgår: ”Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resorna, ska tillståndet gälla även ledsagaren.”

Utifrån nuvarande lagtext beviljas ledsagare för behov som finns under själva resan. Ledsagare är en person som inte reser av eget intresse, utan endast är med för att stödja färdtjänstresenären för att denna skall kunna genomföra resan och stödet ej kan erhållas via transportören.

Ledsagare enligt denna lag är inte till för stödet efter själva resan. I lagen finns ej angivet om ledsagare skall betala en avgift för resan eller ej utan detta får beslutas av kommunen.

För beviljad ledsagare gäller följande i Färgelanda kommun:

- Tillståndsinnehavaren har behov av stöd under själva resan.
- Ledsagaren skall stiga på och av vid samma plats som färdtjänstresenären.
- Ledsagaren reser utan avgift.
- Ledsagaren ska kunna tillgodose tillståndshavarens hjälpbehov

Många färdtjänstberättigade kan genomföra resan själva eller med det stöd som transportören ger och utifrån detta beviljas inte ledsagare. Behov av stöd vid resans mål kan dock föreligga och utifrån detta har man möjligheten att medföra medresenär.

För medresenär gäller följande i Färgelanda kommun:

- Medresenär är en person som reser samma sträcka som färdtjänstresenären.
- Medresenären skall stiga på och av vid samma plats som färdtjänstresenären.
- Medresenären betalar samma avgift som färdtjänstresenären.
- Den som inte beviljats ledsagare har rätt att medföra en medresenär utan särskild prövning.
- Resenär som är beviljad ledsagare kan ej medföra medresenär.
- Efter individuell prövning kan färdtjänstresenär medges rätt till flera medresenärer. Exempel på grund för detta kan vara om färdtjänstresenären har minderåriga barn eller om minderårig resenär har syskon eller föräldrar som behöver resa med. Även andra situationer kan bedömas som skäliga.
- Antalet medresenärer kan aldrig bli större än att samtliga resenärer ryms i det anvisade fordonet.

2.7 Tillståndets tidsbegränsning - omfattning.

Av lag om färdtjänst 9 § framgår: ”Tillstånd till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare.

Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om

1. vilket färdstätt som får användas,
2. inom vilket område resor får göras, och
3. hur många resor tillståndet omfattar.

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl.

Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor.”

Det är kommunen som bedömer vad som är skälig omfattning och särskilda skäl när det gäller begränsningar. Enligt lagens förarbeten ska begränsningar inte ske då det gäller antalet resor till eller från arbetet eller andra väsentliga resor.

I Färgelanda kommun gäller följande:

- Tillstånd meddelas normalt för viss tid.
- Vid tidsbegränsning ges tillstånd minst för tre månader och högst för två år, om inte särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl kan vara att funktionshindrets art och omfattning ej bedöms möjliggöra resa med allmänna kommunikationer oavsett utveckling av kollektivtrafiken. Färdtjänst beviljas tills vidare i dessa fall.

Funktionshindrets svårighetsgrad och förväntade varaktighet avgör tillståndets giltighetstid och omfattning:

- Färdtjänst beviljas normalt för obegränsat antal resor.
- Färdtjänst ersätter inte avsaknad av exempelvis egen bil, vilket innebär att ”rundtur” med färdtjänst ej kan ske. Detsamma gäller att skjutsa hem medresenär/ledsagare till dennes bostad.

2.8 Åtgärder vid nyttjande av färdtjänst mot gällande regler

Av lag om färdtjänst, 12 §, framgår: ”En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd att anlita färdtjänst, om förutsättningarna för tillståndet inte längre

finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter och villkor som gäller för färdtjänsten.

Föreskrifter och villkor får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det."

- Resa som uppenbart genomförts i strid mot gällande föreskrifter och villkor betraktas ej som färdtjänstresa. Om sådana resor genomförts faktureras färdtjänstresenären hela beloppet för resan. Detsamma gäller för resor där rätten till färdtjänst upphört eller återkallats.
- Utåtagerande/våldsamt uppträdande i fordonet av färdtjänstresenär, hot mot medresenärer och chaufför samt skadegörelse på fordon och fordonsutrustning betraktas som allvarlig överträdelse av föreskrifter och villkor för färdtjänsten och föranleder återkallelse av färdtjänstillståndet. Beslut om återkallelse är överklagningsbart.

2.9 Egenavgifter

Av lag om färdtjänst, 10 §, framgår: "För resor med färdtjänst får tillståndsgivaren ta ut en avgift enligt grunder som bestäms enligt 11 §."

Lag om färdtjänst, 11 §, anger följande: "Är en kommun tillståndsgivare, bestäms grunderna för avgifterna av kommunen. Är en regional kollektivtrafikmyndighet tillståndsgivare, bestäms grunderna för avgifterna av

1. kommunerna och regionen i länet, om de ansvarar för kollektivtrafiken i länet, eller

2. enbart kommunerna i länet, om de ansvarar för kollektivtrafiken i länet och om överenskommelse om detta har träffats med regionen, om den hör till dem som ansvarar för kollektivtrafiken i länet.

De kommuner som inte har överlåtit sina uppgifter enligt denna lag till den regionala kollektivtrafikmyndigheten får dock inte delta i beslutet. Kan enighet inte uppnås om grunderna för avgifterna, ska dessa bestämmas av regeringen.

Avgifterna ska vara skäliga och får inte överstiga tillståndsgivarens självkostnader"

Avgifter för färdtjänst varierar mellan landets kommuner. Utgångspunkt för prissättning kan vara:

- Den funktionshindrade saknar valmöjlighet och utifrån rättvis- och jämlikhetssynpunkt skall avgiften för färdtjänst vara densamma som för kollektivtrafiken.
- Funktionshindret kan medföra att behovet av färdmedel varierar över tid.

För att ge ett incitament att använda kollektiva färdmedel när personen klarar detta, bör det vara en skillnad mellan avgift för färdtjänst och avgift för kollektivtrafiken.

- Färdtjänsten ger en högre servicenivå i och med att den erbjuder en transport från dörr till dörr och att utifrån detta kan avgifterna skiljas åt.
- Avgiften bör spegla samhällets kostnader för att tillhandahålla transporten, vilket motiverar en högre avgift för färdtjänsten.

Avgiften för Färgelanda kommun beslutas av kommunfullmäktige. Ingen avgiftsbefrielse eller högkostnadsskydd förekommer. Egenavgiften erläggs direkt till chauffören i samband med resan. Undantagsvis kan betalning ske med faktura, exempelvis arbetsresor.

För egenavgift för resor med färdtjänst gäller för Färgelanda kommun:

- Från och med 2021-03-01 gäller avståndsbaserad egenavgift för resor med färdtjänst. Egenavgiften baseras på en startavgift för de första 10 kilometrarna och därefter en avgift per kilometer.

Avståndsbaserad egenavgift gäller dygnet runt och för alla som innehar färdtjänstillstånd i Färgelanda kommun. Egenavgiften gäller för resor till/från **och inom** Färgelanda kommun samt mellan och inom samtliga kommuner inom Västra Götalandsregionen samt till/från Årjäng och Säffle.

- Årlig uppräknings med följsamhet till den allmänna kollektivtrafikens prisjusteringar inom Västra Götalandsregionen. Prisjusteringen skall göras på startavgift samt kilometerpris.

För tillfälliga resor inom annan kommun, utanför Västra Götalandsregionen, baseras avgiften på en startavgift för de första 10 kilometrarna och därefter en avgift per kilometer. Den enskilde ersätts i efterhand, mot uppvisande av kvitto med summa överstigande egenavgiften. Ansökan skall ske till handläggare i hemkommunen före planerad resa.

2.10 Ansökan, utredning och beslut

Handläggningen av färdtjänst följer de regler som anges i förvaltningslagen och personal lyder under bestämmelserna i **offentlighets-** och sekretesslagen

2.11 Information kring färdtjänstens utförande

Nedan beskrivs den servicenivå som erbjuds vid tillstånd till färdtjänst. Funktionshindrets art och omfattning styr vilket färdmedel som krävs för att ombesörja transporten. När resan genomförs med personbil, storbil eller specialfordon gäller följande:

Färdtjänstens servicenivå

Färdtjänstillståndet innebär alltid att resenären kan få följande service vid färdtjänstresa:

- Hjälp in i och ut ur fordon.
- Hjälp med förflyttningshjälpmedel och bagage in i och ut ur fordon.
- Bagage får medtas, två matkassar/en resväska eller motsvarande, som kan bäras av resenär i allmän kollektivtrafik.
- Hjälp med säkerhetsbälte.

På resenärens egen begäran ges även följande service:

- Hjälp till och från entrédörr (hyreshus, egen fastighet samt allmänna lokaler såsom affär, bank, apotek). Denna service utgår inte om ledsagare medföljer under resan.

Efter individuell prövning kan färdtjänstillståndet även innehålla rätt att:

- Resa med specialfordon. Manuell bärhjälp så kallad bumping samt liggande transport, bårtaxi, erbjuds inte.
- Scooter ej tillåten under färd med specialfordon.
- Få annan särskilt anpassad service.

Kommunstyrelsen har tecknat överenskommelse med Västtrafik AB om servicenivåer inom den anropsstyrda trafiken. Här regleras bland annat väntetid, spilltid, omvägstimid = extra tid med anledning av samordnad resa i relation till närmaste väg mellan två adresser samt sökfönster = inom vilken tid beställningscentralen kan söka lämplig tidpunkt för resans genomförande i förhållande till resenärens önskade tid för avresan. Enligt överenskommelsen är servicenivån beroende på typ av resa.

2.12 Trafikutbud

Färdtjänsten är en anpassad form av kollektivtrafik och skall därför tidsmässigt genomföras under de tider som den ”vanliga” kollektivtrafiken bedrivs.

I Färgelanda kommun gäller följande:

- Resor i färdtjänsten får genomföras dygnet runt.
- Resan skall beställas hos den beställningscentral kommunen/Västtrafik AB tecknat avtal med.
- Resan skall beställas tidigast 14 dagar och senast en timma före önskad avresa. dagen före planerad resa. Vid resa mellan klockan 22.00–06.00 skall beställning göras innan klockan 22.00. Resor nattetid bokas med god framförhållning. Eventuell återresa skall beställas samtidigt.
- Avbeställning av bokad resa måste ske senast en timma före tidpunkten för bokad resa.
- Färdtjänstresenär skall resa med det fordon som entreprenören hänvisar till och som är lämpligt utifrån funktionshinder och resetillfälle.
- Resor i färdtjänsten samordnas i möjligaste mån. Beställningscentralen utför samordningen i samband med bokningen av resan. Samordningen kan innebära att ett fordon kan ha flera resenärer, där olika huvudmän bekostar resan. Samordningen får dock inte innebära att resans omvägstimid förlänger resan med mer tid än vad som anges i avtalet om servicenivåer.

- En resa skall gå från en adress till en annan och uppehåll kan inte göras under resa.

2.13 Övriga bestämmelser

I färdtjänstfordonet finns tillgång till bälteskudde för barn. Om barnet har behov av annan bilsäkerhetsutrustning är resenären ansvarig för att ta med den.

Förskrivningsbara förflyttningshjälpmedel vilket inkluderar ledarhund, får medföras under färdtjänstresa utan kostnad. Ledar- assistans- och servicehundar ska alltid resa i godkänd transportbur som är placerad i bagageutrymmet under färd, enligt Statens och Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om transport av levande djur. (SJVFS 2019:7)

Egenavgift för medföljande assistans- och servicehundar uttages som för medresenär.

Resa med ovan nämnda djur kan hänvisas till särskilda fordon på grund av att hänsyn skall tas till allergier.

Om det visar sig att en färdtjänstberättigad, efter utredning av färdtjänsthandläggaren, förorsakat en så kallad bomresa och/eller andra inte godkända kostnader, kan kommunen komma att återkräva den uppkomna merkostnaden.

3 RIKSFÄRDTJÄNST

3.1 Vad är riksfärdtjänst

Den allmänna kollektivtrafiken i Sverige utgörs av ett flertal olika transportsätt som är olika väl anpassade för personer med funktionshinder. För dem som till följd av stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt finns riksfärdtjänst.

Riksfärdtjänst innebär ersättning för extra kostnader som uppstår vid resa mellan olika kommuner i Sverige. De extra kostnaderna skall uppstå till följd av funktionshinder och kan bestå av att resenären behöver ha en

ledsagare med sig vid resa med allmänna kommunikationer eller måste resa med personbil eller specialfordon.

3.2 Vem kan beviljas riksfärdtjänst

Av lag om riksfärdtjänst, 1 § framgår: ”En kommun skall på de villkor som anges i denna lag lämna ersättning för reskostnader för personer som till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.”

Av lag om riksfärdtjänst, 5 § framgår:

”Tillstånd skall meddelas om

1. resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,
2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,
3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,
4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, och
5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.”

Lagens formulering innebär, att kraven för tillstånd till riksfärdtjänst är högre än för färdtjänst. Lagen anger ingen skyldighet för kommunen att anordna transporten. Resan ska inte kunna göras till normala reskostnader, eller inte kunna göras utan ledsagare.

För beviljande till tillstånd till riksfärdtjänst gäller i Färgelanda kommun:

- Tillstånd till riksfärdtjänst kan meddelas personer som till följd av stort och varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt eller som inte kan resa utan ledsagare.
- Funktionshindret skall förväntas bestå i minst sex månader för att betraktas som varaktigt.
- Den sökande skall vara folkbokförd i kommunen.
- Barn beviljas riksfärdtjänst på samma grunder som vuxna

3.3 Ledsagare

Av lag om riksfärdtjänst, 6 §, framgår: ”Om den som söker tillstånd till riksfärdtjänst behöver ledsagare under resan, skall tillståndet gälla även ledsagaren.”

Avgift får inte tas ut för ledsagare som behövs för att resan ska kunna genomföras. Att kommunen har beviljat ett tillstånd med ledsagare innebär enligt lagen ingen skyldighet för kommunen att anskaffa ledsagare. Behovet av ledsagare skall vara knutet till själva resan och inte behov vid resmålet.

För beviljad ledsagare gäller följande i Färgelanda kommun:

- Ledsagare beviljas för resenär som behöver mer hjälp än trafikföretagets personal kan ge.
- Om en tillståndshavare inte kan genomföra en resa med en ledsagare och med stöd av trafikföretagets personal kan tillstånd till ytterligare ledsagare beviljas.
- Att trafikföretaget av resenären inte antas uppfylla sina åtaganden är inte en grund för att bevilja ledsagare.
- Ledsagare skall stiga på och av vid samma plats som riksfärdtjänstresenären.
- Ledsagare reser utan avgift.
- Ledsagaren skall kunna tillgodose tillståndshavarens hjälpbehov.
- Vid resa med personbil och specialfordon beviljas ledsagare endast vid behov av kvalificerat stöd under resan.

3.4 Medresenär

Begreppet medresenär finns inte omnämnt i lagen om riksfärdtjänst men medges av flertalet kommuner. I Färgelanda kommun medges inte medresenär vid riksfärdtjänstresa som sker med personbil eller med specialfordon i andra fall än följande:

- Tillståndshavaren har minderåriga barn som behöver resa tillsammans med tillståndshavaren.

- Tillståndshavaren är ett minderårigt barn som behöver resa tillsammans med föräldrar eller syskon.
- Antalet medresenärer kan aldrig bli större än att samtliga resande ryms i det anvisade fordonet.

3.5 Trafikutbud

Av lag om riksfärdtjänst, 7 §, framgår: "Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färsätt."

Med färsätt menas vilket färdmedel som får användas men också regler för samåkning. Det är alltid funktionshindrets art och omfattning som styr vilket färsätt som beviljas, när beslut om riksfärdtjänst fattas.

I Färgelanda kommun gäller följande:

- I första hand beviljas resa med allmänna kommunikationer med ledsagare.
- I andra hand beviljas resa med allmänna kommunikationer i kombination med resa med personbil eller specialfordon.
- I tredje hand beviljas resa med allmänna kommunikationer i kombination med personbil eller specialfordon tillsammans med ledsagare.
- I sista hand beviljas resa med personbil eller specialfordon med eller utan ledsagare.
- Resan skall genomföras på billigaste sätt, vilket innebär att rangordningen ovan i enstaka fall kan avvika.
- Tillstånd till dyrare färsätt än allmänna kommunikationer medges inte endast med motivering att ledsagare saknas för resan, att biljett inte finns att tillgå vid önskad avresetid eller att man inte litar på att trafikföretaget uppfyller sitt åtagande om stöd.
- Resor med personbil och specialfordon skall samordnas i möjligaste mån.
- Resor med allmänna kommunikationer skall genomföras på avgångstid med lägsta möjliga kostnad.

- Önskad avresetid kan förskjutas inom samma dag. Ändamålet med resan ska dock beaktas.
- Uppehåll under resan medges ej.
- Det åvilar resenären att själv anskaffa ledsagare, när tillstånd till sådan är beviljad.

Om riksfärdtjänst har beviljats för resa med allmänna kommunikationer så bokar och betalar den enskilde själv resan. Färgelanda kommun betalar ut ersättning i efterhand för merkostnad mot uppvisande av kvitto samt biljett, med avdrag för egenavgift. Biljett som inte har använts ersätts inte.

3.6 Ansökan, utredning och beslut

Handläggningen av riksfärdtjänst följer de regler som anges i förvaltningslagen. Personalen har att följa bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen.

I Färgelanda kommun gäller följande:

- Vid ansökan om riksfärdtjänst skall ansökan inkomma till färdtjänsthandläggaren senast 14 dagar innan önskad avresa.
- I samband med storhelger skall ansökan vara inkommen tidigare än en månad före önskad avresa för att säkerställa resan.
- Ansökan om riksfärdtjänst skall snabbbehandlas om resan är av akut karaktär och om resbehovet ej har kunnat förutses, till exempel i samband med begravning eller nära anhörigs sjukdom.
- Beslut om riksfärdtjänst fattas av färdtjänsthandläggare på delegation och omfattar vilka föreskrifter om vilket färd sätt som får användas. Beslut om riksfärdtjänst kan överklagas till förvaltningsdomstol.

3.7 Antal resor

Tillstånd till riksfärdtjänst meddelas i normalfallet för en resa i taget. En resa är lika med en resa tur och retur.

Riksfärdtjänst kan meddelas för återkommande resor till ett speciellt resmål eller inom ett speciellt resområde. Tillstånd till återkommande resor gäller för en viss tid och för visst antal resor. Tillstånd för återkommande resor medges för högst två år.

3.8 Egenavgift

Av lag om riksfärdtjänst, 8 §, framgår: "Vid resa med riksfärdtjänst skall tillståndshavaren betala en avgift (egenavgift) som motsvarar normala reskostnader med allmänna färdmedel. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om dessa avgifter.

Ersättning för en riksfärdtjänstresa lämnas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan reskostnaden och egenavgiften.

Ersättning för ledsagarens resa skall dock motsvara kostnaden för resan. Ersättningen betalas till den som utfört transporten eller till den som har betalat transporten. Beslut om ersättning meddelas av tillståndsgivaren.

Regeringen meddelar föreskrifter om dessa avgifter via Förordningen om egenavgifter vid resor med riksfärdtjänst (Förordning 1993:1148). Avgiften är baserad på själva riksfärdtjänstresan. För anslutningsresor som kan ske med färdtjänst betalar resenären avgift enligt gällande färdtjänsttaxa. Ledsagarens avgift ersätts enligt lag om riksfärdtjänst av kommunen, vid resor utan tillståndshavaren endast i allmän kollektivtrafik och mot uppvisande av kvitto/biljett.

3.9 Riksfärdtjänstens servicenivåer

Tillstånd till riksfärdtjänst med allmänna kommunikationer innebär att service ges i enlighet med respektive transportbolags service till resenärer med funktionshinder.

Tillstånd till riksfärdtjänst med personbil och specialfordon innebär alltid att resenären kan få följande service vid resor som startar i Färgelanda kommun:

- Hjälp in i och ut ur fordon.
- Hjälp med förflyttningshjälpmedel och bagage in i och ut ur fordon.
- Hjälp med säkerhetsbälte.

- Resenär kan ha med två resväskor samt hjälpmedel enligt hjälpmedelsförteckningen.

På resenärens begäran ges även följande service vid resa med taxi och specialfordon, **vid riksfärdtjänstresa som startar i Färgelanda kommun:**

- Hjälptill och från port eller dörr, ledsagning, bagage och förflyttningshjälpmedel.
- Stöd vid förflyttning till och från bostad och besöksplats.

Om tillståndet omfattar ledsagare skall det stöd och den hjälp som resenären behöver ombesörjas via medföljande ledsagare.

Vid riksfärdtjänstresor med taxi och specialfordon som startar på annan ort gäller respektive transportbolags åtaganden för service i samband med resan.

Omsorgskontoret
Socialchef
Johan Lundh
0528-567609
johan.lundh@fargelanda.se

Socialnämnden

Delårsrapport 2022 Socialnämnd

Beslutsförslag

1. Socialnämnden godkänner delårsrapporten i sektor Omsorg för perioden 2022-01-01-2022-08-31 enligt bilaga.
2. Socialnämnden föreslår Kommunfullmäktige att godkänna delårsrapporten för perioden 2022-01-01-2022-08-31.

Ärendebeskrivning

Socialnämnden ska upprätta delårsrapport för perioden 2022-01-01-2022-08-31.

Sektor omsorg redovisar ett negativt resultat mot budget med - 1 174 tkr vid delårsrapporten.

Omsorgskontoret, individ- och familjeomsorgen och enheten för stöd och service redovisar ett överskott mot budget vid delårsrapporten.

De verksamheter som redovisar ett överskott mot budget vid delårsrapporten förväntas få högre kostnader under kvarvarande månader 2022 och prognostiseras då att ha en budget i balans förutom omsorgskontoret som har ett prognostiserat underskott per helår med - 3 100 tkr. Detta prognostiserade underskott är att härröra till ett stort antal betaldagar till Regionen på grund av platsbrist på korttidsenheten.

Äldreomsorgen sammantaget redovisar ett underskott mot budget vid delårsrapporten med - 3 052 tkr.

Underskottet i äldreomsorgen är att härröra till ökade personalkostnader på grund av pandemin Covid-19 och långtidssjukskrivningar. Ökad vårdtyngd på särskilda boende då fasta plaster har blandats med korttidsplatser. Extra bemanning på grund av ökade behov hos kommunmedborgarna vid hemgång från sjukhus, platsbrist på korttids och på särskilt boende i kommunen, förlorade hyresintäkter och flera äldre med mera omfattande

behov av omvårdnadsinsatser vilket har krävt personalförstärkning och dubbelbemanning. Överbeläggningar på korttidsenheten. Sommarbonusar till semestervikarier och semesteravtalsersättning till tillsvidareanställd personal för att kunna hantera semesterperioderna. Ökade kostnader med anledning av inflationen för förbrukningsmaterial, livsmedel, drivmedel och ökade kostnader för service och reparationer av verksamhetsbilar i hemtjänsten där garantier och försäkringar gått ut då upphandling av nya fordon inte har genomförts i tid vilket belastar hemtjänstens budget.

Kommunal hälso- och sjukvård och Rehab redovisar ett underskott vid delårsrapporten med - 321 tkr.

Bristen på sjuksköterskor har under första halvåret varit ett stort bekymmer. Flera tjänster har varit vakanta och timvikarier har inte funnits i tillräcklig omfattning. Konsultsjuksköterskor har anlåtats för att kunna garantera patientsäkerheten.

Under semesterperioden har inte upphandlade bemanningsföretag kunnat erbjuda sjuksköterskor så fler undersköterskor anställdes för att avlasta sjuksköterskorna. Under veckorna 25 - 33 utfördes med sommaravtal 36 extra arbetspass utöver ordinarie heltidsarbete.

Hjälpmedelcentralen har ökat kostnaderna för hyra av hjälpmedel, Tillbehör till hjälpmedel som tidigare ingick i hyra tar man nu ut en kostnad för. Kostnaden för akuta beställningar har nästan fördubblats samtidigt som patienter skrivs ut snabbare vilket i sin tur kräver att hjälpmedel ska vara på plats tidigare och därmed fler akutbeställningar. Oroligheter i omvärlden har bidragit till att leverans för påfyllnad av vårt buffertförråd inte fungerat optimalt.

Prognos för helår i sektor Omsorg är oförändrad - 7 000 tkr jämfört med prognos sista juli 2022.

Någon buffert finns inte för ökade kostnader i sektor Omsorg. Varje vakant tjänst och samtliga arbetspass ses noggrant över innan de ersätts.

Facklig samverkan

Delårsrapporten har presenterats vid FÖSAM Omsorg 2022-09-20.

Johan Lundh
Socialchef

Beslutsunderlag:

Delårsrapport

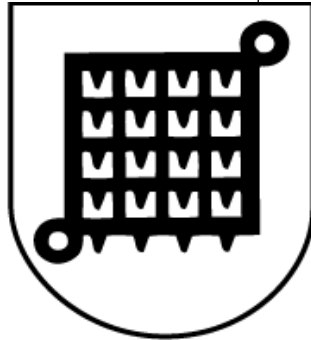
Tjänsteskrivelse
Beslutet skickas till:

Kommunfullmäktige
Socialchef

 Delår jan-

juli 2022

Delårsrapport 2022

Socialnämnden

Innehållsförteckning

Nämnderna	3
<i>Händelser av väsentlig betydelse</i>	3
<i>Resultaträkning</i>	4
<i>Utfall per verksamhetsområde</i>	4
<i>Analys av utfall per verksamhetsområde</i>	4
<i>Volym- och nyckeltal</i>	6

Nämnderna

Händelser av väsentlig betydelse

Samtliga verksamheter har fortsatt drabbats av pandemin Covid -19 under första halvåret 2022 vilket har inneburit att sjukfrånvaron har ökat när personal har varit hemma för testning och ibland smittspårning i avvaktan på provresultat. Vikariebehovet har varit högre än normalt, tillsvidare anställd personal har fått arbeta mertid och övertid när det inte har gått att få tag i timvikarier för att täcka vikariebehovet.

Rekryteringen av semestervikarier till hemtjänsten, på särskilda boende och i enheten för stöd och service har aldrig tidigare varit så svår och utmanande som inför sommaren 2022. Sommarbonusar och semesteravtal har varit nödvändiga för att överhuvudtaget kunna hantera sommarsituationen och ge tillsvidareanställd personal de 4 veckor sammanhängande semester som man har en laglig rätt till enligt semesterlagen.

Prioriteringar i vilka insatser som ska utföras före andra har fått göras vilket har inneburit att kommuninvånarna inte alltid har kunnat få sina beslutade omvårdnadsinsatser utförda enligt beslut och i rätt tid.

Efterfrågan på korttidsplatser och fasta särskilda boendeplatser har varit extremt hög under första halvåret 2022.

Platsbristen på korttidsplatser har resulterat i ett extremt högt antal betaldagar till Regionen då inte utskrivningsklara kommunmedborgare har kunnat flytta hem till kommunen utan har fått bo kvar på sjukhuset.

Fasta särskilda boendeplatser har fått beläggas med korttidsplatser för att minska antalet betaldagar till Regionen så mycket som möjligt.

De särskilda boendena har gått miste om intäkter då en kommuninvånare inte betalar någon hyra för en korttidsplats.

Blandningen av fasta boendeplatser och korttidsplatser har krävt personalförstärkning då en korttidsplats i det närmaste är att betrakta som sjukhusvistelse men i hemkommunen.

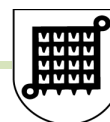
Kön till fasta boende platser har ökat och det finns ett flertal kommuninvånare som inte har fått sina beslut verkställda inom lagstadgad tid vilket är 3 månader. Ej verkställda beslut är rapporterade till IVO (Inspektionen för Vård och Omsorg). Några sanktionsavgifter har ännu inte behövt betalas ut men om kommunen skulle bli ålagda några sanktionsavgifter är det för tidigt att uttala sig om.

Äldre har fått bo kvar hemma i sina ordinära boenden och personalförstärkingar har varit nödvändiga i såväl hemtjänsten som i den kommunala hemsjukvården. Allt fler äldre med mera omfattande behov kräver ibland dubbelbemanning för att kunna få lyfta och vända äldre då behov av detta har förelegat.

Bristen på sjuksköterskor och stora svårigheter att rekrytera denna profession har inneburit att bemanningssjuksköterskor har behövt anlitas. Under perioder har det varit 4-5 vakanta sjukskötersketjänster i den kommunala hemsjukvården.

Under semesterperioden har inte upphandlade bemanningsföretag kunnat erbjuda sjuksköterskor så i stället har fler undersköterskor anställts för att avlasta sjuksköterskorna. Under veckorna 25-33 utfördes 36 extra arbetspass utöver ordinarie heltidsarbete.

Det har inte gått att rekrytera en vikarie till föräldraledig arbetsterapeut som är en mycket svårrekryterad yrkesprofession. Detta har medfört att den rehabilitering och träning som kommuninvånare som är inskrivna i den kommunala rehabiliteringen skulle få har fått prioriteras, och samtliga kommuninvånare som har haft behov har inte alltid kunnat få den rehabilitering och träning som de varit i behov av för ett snabbare tillfrisknande. Det har varit en alldeles för hög och är en fortsatt för hög arbetsbelastning för arbetsterapeut på rehabiliteringsenheten.

Utöver detta så har Inflationen och ökade kostnader för drivmedel, handikapphjälpmedel och livsmedel belastat sektorns budget negativt. Kostnadsökningarna överskrider budgeten.

Likaså ökade kostnader för service och reparationer av verksamhetsbilar och då kanske främst i hemtjänsten och den kommunala hemsjukvården och på rehab mot budgeterade medel då leasingavtalet för verksamhetsbilar har gått ut och kostnader som vanligtvis täcks av garantier och försäkringar har upphört.

För inget av ovanstående beskrivna situationer har det funnits någon buffert i sektor omsorg.

Resultaträkning

Belopp i tkr	Utfall 202108	Utfall 202208	Budget 202208	Avvikelse mot budget
Intäkter	14 923	13 402	15 608	-2 206
Kommunbidrag	94 867	99 175	99 175	0
Summa intäkter	109 790	112 577	114 783	-2 206
Personalkostnader	-73 679	-77 386	-79 160	1 774
Övriga kostnader	-37 838	-36 341	-35 610	-731
Kapitalkostnader	-16	-24	-13	-11
Summa kostnader	-111 533	-113 751	-114 783	1 032
Periodens resultat	-1 743	-1 174	0	-1 174

Utfall per verksamhetsområde

Verksamhetsområde. Belopp i tkr	Utfall 202108	Utfall 202208	Budget 202208	Avvikelse 202208	Budget 2022	Prognos 2022
Nämndsverksamhet	180	333	453	121	680	0
Omsorgskontor	5 133	8 825	9 348	522	14 119	-3 100
Äldreomsorg	52 060	41 993	38 941	-3 052	58 469	-3 200
Kommunal hälso- och sjukvård	0	12 006	11 685	-321	17 527	-700
Individ- och familjeomsorg	23 053	22 244	23 430	1 186	35 146	0
Enheten för stöd och service	16 184	14 948	15 318	370	22 977	0
Totalt	96 610	100 349	99 175	-1 174	148 918	-7 000

Analys av utfall per verksamhetsområde

Sektor omsorg

Sammantaget redovisar sektor omsorg ett underskott vid delårsrapporten med - 1 174 tkr.

Prognos vid helår för sektor omsorg är oförändrad jämfört med prognos sista juli 2022 - 7 000 tkr.

Nämndsverksamhet

Nämndsverksamheten redovisar ett överskott vid delårsrapporten med 121 tkr.

Prognos vid helår för nämndsverksamheten är oförändrad jämfört med prognos sista juli 2022 budget i balans 0.

Omsorgskontor

Omsorgskontoret redovisar ett överskott mot budget vid delårsrapporten med 500 tkr.

Överskottet vid delårsrapporten är att härröra till hittills minskade kostnader mot budgeterade kostnader för färdtjänst och bostadsanpassning vilka förväntas öka under resterande månader av 2022 och ligga i balans vid årsbokslutet.

Prognos vid helår för omsorgskontoret är förändrad till - 3 100 tkr jämfört med prognos sista juli 2022 - 4 500 tkr om kostnaderna för betaldagar inte överstiger 35 betaldagar per månad de sista 4 månaderna under kvarvarande del av 2022.

Äldreomsorgen

Hemtjänsten, Lillågården, Solgården och Håvestensgårdens särskilda boenden sammantaget redovisar ett underskott mot budget vid halvårsuppföljningen med - 3 052 tkr.

Prognos vid helår för äldreomsorgen är förändrad till - 3 200 tkr jämfört med prognos sista juli 2022 - 1 500 tkr .

Det prognostiserade underskottet i äldreomsorgen är att härröra till ökade personalkostnader på grund av pandemin Covid-19 och långtidssjukskrivningar. Ökad vårdtyngd på särskilda boende då fasta plaster har blandats med korttidsplatser. Extra bemanning på grund av ökade behov hos kommunmedborgarna vid hemgång från sjukhus, platsbrist på korttids och på särskilt boende i kommunen, förlorade hyresintäkter och flera äldre med mera omfattande behov av omvårdnadsinsatser vilket har krävt personalförstärkning och dubbelbemanning. Överbeläggningar på korttidsenheten. Sommarbonusar till semestervikarier och semesteravtalsersättning till tillsvidareanställd personal för att kunna hantera semesterperioderna. Ökade kostnader med anledning av inflationen för förbrukningsmaterial, livsmedel, drivmedel och ökade kostnader för service och reparationer av verksamhetsbilar i hemtjänsten där garantier och försäkringar gått ut då upphandling av nya fordon inte har genomförts i tid vilket belastar hemtjänstens budget.

Kommunal Hälso och sjukvård och Rehab redovisar ett underskott vid delårsredovisningen med - 321 tkr.

Prognos vid helår för kommunal Hälso- och sjukvård och Rehab är förändrad till - 700 tkr jämfört med prognos juli 2022 - 500 tkr.

Rehabiliteringsverksamheten redovisar ett positivt utfall mot budget vid delårsredovisningen då bl.a. vikare för föräldraledig arbetsterapeut saknats.

Bristen på sjuksköterskor har under första halvåret varit ett stort bekymmer. Flera tjänster har varit vakanta och timvikarier har inte funnits i tillräcklig omfattning. Konsultsjuksköterskor har anlåtats.

Under semesterperioden har inte upphandlade bemanningsföretag kunnat erbjuda sjuksköterskor så fler undersköterskor anställdes för att avlasta sjuksköterskorna. Under veckorna 25-33 utfördes med sommaravtal 36 extra arbetspass utöver ordinarie heltidsarbete.

Hjälpmiddelscentralen har ökat kostnaderna för hyra av hjälpmedel, Tillbehör till hjälpmedel som tidigare ingick i hyra tar man nu ut en kostnad för. Kostnaden för akuta beställningar har nästan fördubblats samtidigt som patienter skrivs ut snabbare vilket i sin tur kräver att hjälpmedel ska vara på plats tidigare och därmed fler akutbeställningar. Oroligheter i omvärlden har bidragit till att leverans för påfyllnad av vårt buffertförråd inte fungerat optimalt.

Hemsjukvården uppmanades under våren att göra större beställningar av förbrukningsmaterial som tex förband. Även detta med anledning av oroligheter i vår omvärld med risk för uteblivna leveranser.

Individ - och familjeomsorgen redovisar ett överskott mot budget vid delårsredovisningen med 1 186 tkr.

Prognos vid helår för individ- och familjeomsorgen är oförändrad jämfört med prognos sista juli 2022 en budget i balans 0.

Försörjningsstödet ligger i balans när man ser på genomsnittet. Framtida kostnader är svårprognostiserade då antalet utbetalningar/hushåll varierar varje månad och levnadskostnader/inflationen ökar. Vid genomgång av alla aktuella ärenden på försörjningsstöd så är många av de personer som uppbär försörjningsstöd sjukskrivna och står inte till arbetsmarknadens förfogande. Det blir en utmaning att få dessa personer vidare till andra försörjningssystem än försörjningsstöd i framtiden.

Överskott på personalkostnad härrör sig till vakanser av personal, rekrytering pågår.

Enheten för stöd och service

Enheten för stöd och service redovisar ett överskott mot budget vid delårsredovisningen med 370 tkr.

Prognos vid helår i enheten för stöd och service är förändrad till en budget i balans 0 jämfört med prognosen sista juli 2022 - 500 tkr.

Volym- och nyckeltal

Volym- och nyckeltalsredovisning

Verksamhet	2 019	2 020	2 021	Utfall 202208
Äldreomsorg				
Antal platser särskilt boende, vid bokslutsdatum	72	72	74	74
Belagda platser särskilt boende, vid bokslutsdatum	69	65	67	74
Nyttjandegrad särskilt boende, vid bokslutsdatum	96	90	91	100
Nettokostnad per plats särskilt boende, tkr/plats	545	597	567	
Antal hemtjänsttimmar, vid bokslutsdatum	38 163	40 818	Uppgift saknas	25 236
Antal personer med beviljad hemtjänst, genomsnitt under året	198	200	Uppgift saknas	222
Antal inskrivna i hemsjukvården, vid bokslutsdatum	184	166	156	162
Individ och familjeomsorg				

Verksamhet	2 019	2 020	2 021	Utfall 202208
Institutionsvård, barn och unga*, tkr	3 413	2 066	2 156	733
Familjehem, barn och unga*, tkr	2 069	2 451	517	1 198
Institutionsvård, vuxna missbrukare, tkr	2 588	5 184	896	592
Ekonomiskt bistånd, tkr	11 697	13 817	9 287	5 838
*) Egen regi och externa utförare. Verksamhet för ensamkommande barn exkluderad från 2016 och framåt.				
Enhet för stöd och service				
Antal vuxna med boendebeslut egen regi, genomsnitt	16	16	15	13
Nettokostnad per plats, tkr/plats	399	370	402	
Antal placeringar externt**, genomsnitt	5	7	7	6
Nettokostnad per extern plats, tkr/plats	419	1 105 ***	465	

***) Exklusive korttidsverksamhet.

***) En ökning av externa placeringar från 6 placeringar till 10 placeringar from september 2020.

Verksamhet	Ansvarig verksamhet	för sgrund	Dec fg år									
			Jan	Feb	Mars	Apr	Maj	Juni	Juli	Augusti		
Omsorgs- och utvecklingskontoret												
Betalansvars dagar	EC Bist handl		0	28	23	Prel 38	Prel 65	Prel 55	Prel 44	Prel 13	Prel 12	
Äldreomsorg												
Demens antal platser	EC Demens	Exkl korttids	43	43	43	43	43	43	43	43	43	43
Demens antal belagda platser (Demensplatser kö)	EC Demens	Exkl korttids	38+2k	38+4k+1vx	38+5k+1vx	38+5k+1vx	36+6k+1vx	37+6k	38+2k		42	43
	EC bisthand	Exkl korttidsplatser										
Somatik antal platser	EC Somatik	Exkl korttids	31	31	31	31	31	31	31	31	31	31
Somatik antal belagda platser	EC Somatik	Exkl korttids	29	30	30	30	30	30	30	29	29	30
Korttidsplatser kö	EC Bist han	Exkl korttidsplatser										
Korttid totalt antal platser	EC Somatik	Antal platser	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	EC Somatik	Antal platser										
Korttid antal belagda platser	EC Somatik	Antal platser	6	6	6	8	8	10	9	7+1vxl		7
	EC Somatik	Antal platser										
Beviljade hemtjänsttimmar (ej tot)	Ek Omsorg	Hemtjänstdokument, 3:		1997	2 618	2 886	2 535	3 612	4 773	3 529	3 286	
Antal personer som är beviljade hemtjänst	Ek Omsorg	Hemtjänstdokument, 2:		226	227	234	224	223	223	223	223	222
Antal personer inskrivna i hemsjukvården	EC Hemsjukv		156	158	160	163	158	157	158	154	153	
Individ- och familjeomsorgen												
Institution vuxna, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Institution barn och unga, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	2	2	1	1	
Institution barn och unga BUV*, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Externa familjehemsplaceringar barn och unga, antal	EC Ifo		2	2	2	2	2	3	2	2	3	
Externa familjehemsplaceringar barn och unga BUV, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Familjehem i kommunens regi, antal	EC Ifo		14	14	14	15	14	14	12	12	14	
Familjehem i kommunens regi BUV, antal	EC Ifo		4	4	4	4	3	3	4	4	4	
Närstående placeringar, antal	EC Ifo		4	4	4	4	5	4	4	4	4	
Uslusslägenhet i kommunens regi, antal	EC Ifo		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antal hushåll	EC Ifo		104	72	78	82	94	85	98	94	86	
Enheten för stöd och service												
Antal vuxna med boendebeslut egen regi	EC Ess		14	14	14	14	14	14	13	13	12	
Antal placeringar externt**	EC ESS		7	4	4	4	4	5	5	3	5	

*) BUV "Barn utan vårdnadshavare"

**) Exkl korttidsverksamhet

Statistiken avser den siste i varje månad, om inget annat anges

Delgivning

Utskriftsdatum: 2022-09-15

Utskriven av: Josefine Blid

Diarieenhet:	Socialnämnden
Riktning:	Alla
Datum:	2022-08-20 - 2022-09-15
Notering:	Meddelande SN

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	
2022.431	I	Information om ställningstagande- av rekommendation om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter	Jon Granlund
2022-08-30			Individ och Familjeomsorgen
SN 2022/97		Förlängd rekommendation kunskapsstyrning Socialtjänst 2024	
2022.432	I	Meddelande från SKR styrelsen – Rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter	Jon Granlund
2022-08-30			Individ och Familjeomsorgen
SN 2022/97		Förlängd rekommendation kunskapsstyrning Socialtjänst 2024	

2022-08-30

Fredrik Lennartsson
VO

Information om ställningstagande

Förlängning av rekommendation om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter

SKL:s styrelse beslutade 2018 att rekommendera kommunerna att gemensamt, till SKL, finansiera viktiga förutsättningar för att utveckla ett mer samlat system för kunskapsstyrning (18/00295). Enligt beslutet gäller finansieringen för fyra år (2020-2023). 288 av 290 kommuner medverkar i arbetet utifrån rekommendationen.

SKR:s styrelse har vid sammanträde den 10 juni 2022, beslutat att förlänga rekommendationen till och med 2024 så att SKR:s tillträdande styrelse kan fatta beslut om ett kommande långsiktigt arbetssätt och för att konsekvenserna av en ny socialtjänstlag kan tas med som utgångspunkt för detta.

Beslutet om förlängning innebär att deltagande kommuners finansiering för 2024 blir densamma som fastställdes i den ursprungliga rekommendationen, det vill säga 1,95 kr per invånare i kommunen, per år. Kostnaden för respektive kommun påverkas inte av antalet deltagande kommuner.

För att minska den administrativa bördan för respektive kommun kommer SKR inte att begära in beslut om medverkan under 2024 från alla medverkande kommuner. ***Om er kommun inte vill medverka i det gemensamma arbetet under 2024 så behöver ni meddela detta till SKR (anna.nielsen@skr.se) senast den 1 december 2022.***

Sveriges Kommuner och Regioner
Vård och omsorg

Fredrik Lennartsson
Avdelningschef

Kommunstyrelserna

Meddelande från styrelsen – Rekommendation till kommunerna om gemensam finansiering av ett mer samlat system för kunskapsstyrning i socialtjänstens verksamheter

Ärendenr: 18/00295

Förbundsstyrelsens beslut

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har vid sammanträde den 14 december 2018 beslutat:

- 1. att** rekommendera kommunerna att gemensamt, till SKL, finansiera viktiga förutsättningar för att arbeta evidensbaserat inom områdena uppföljning och nationell samordning till en kostnad av maximalt 19,5 mkr årligen, vilket innebär ca 1,95 kr/invånare i kommunen. Finansieringen gäller för fyra år (2020-2023).
- 2. att** kostnaden fördelas per kommun utifrån beräkningsmodellen för SKL:s medlemsavgift. Medlemsavgiften baseras på befolkningen i respektive kommun. De fyra största kommunerna får en rabatt på 10 procent.
- 3. att** en uttalad avsikt är att finansiering och organisering permanentas, där kommunerna så väl som staten bidrar långsiktigt.
- 4. att** i en skrivelse informera kommunerna om rekommendation samt be dem meddela SKL sitt ställningstagande till det samlade förslaget senast den 15 juni 2019.

Medlen till de olika delarna i förslaget kan vid behov och med god framförhållning omfördelas utifrån beslut i styrgruppen. Den föreslagna rekommendationen om gemensam finansiering med tillhörande lednings- och styrningsmodell kommer att gälla från 2020 förutsatt att tillräckligt många kommuner antar rekommendationen.

Behov av ställningstagande från alla kommuner

För att tjänsterna ovan ska kunna tillhandahållas nationellt med stöd av SKL behöver merparten av kommunerna anta rekommendationen. Av ställningstagandet ska det framgå om rekommendationen antas eller inte. Om merparten av kommunerna avstår från att anta rekommendationen kan SKL inte säkra att tjänsterna och stödet som SKL tillhandahåller kommer att kunna erbjudas nationellt framöver.

För att SKL:s kansli ska kunna planera sitt arbete inför 2020 så behöver samtliga kommuner meddela SKL sitt ställningstagande avseende rekommendationen senast den 15 juni 2019.

Skicka din kommuns ställningstagande till registrator@skl.se med hänvisning till ärendenummer 18/00295.

Bakgrund

SKL:s kongress har beslutat att SKL ska stödja medlemmarna i arbetet för en jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst. Utgångspunkten är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan socialtjänstens personal och deras klienter. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande.

De tjänster och stöd som ingår i förslaget har aldrig finansierats inom ramen för SKL:s ordinarie medlemsavgift utan SKL stöttat kommunerna i denna utveckling med stöd av överenskommelser mellan SKL och regeringen, tillfällig gemensam finansiering från kommunerna eller interna tillfälliga utvecklingsmedel. Efter 2016 är de omfattande överenskommelserna med staten, för utveckling inom socialtjänstens område, avslutade. SKL rekommenderade därför i juni 2016 kommunerna att gemensamt finansiera en stödfunktion på SKL för att bidra till en mer evidensbaserad socialtjänst under åren 2017-2018. Det angavs i rekommendationen att SKL i slutet av 2018 skulle återkomma om hur den framtida organisationen och finansieringen för detta stöd skulle kunna utformas.

En förändring som påverkat SKL:s arbete, med de områden som förslaget omfattar, är att de statsbidrag som förut var riktade till området nu, efter önskemål från kommunerna, är generella statsbidrag. Kommunerna kan själva prioritera hur dessa medel ska användas – tex. genom att i samverkan finansiera, driva och förvalta avgörande delar för kunskapsstyrning inom socialtjänsten.

För områden där kommunerna ser behov av en hållbar och långsiktig samverkan, struktur och stöd krävs således nu en mer långsiktig finansiering, drift och förvaltning. Kommunerna behöver gemensamt identifiera och långsiktigt säkerställa finansiering för de verksamheter och funktioner de vill samverka kring och samordna tillsammans med SKL.

Med dessa förutsättningar som utgångspunkt har SKL, i dialog med företrädare för medlemmarna, tagit fram ett förslag för att säkra en fortsatt gemensam utveckling för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Förslaget omfattar en samlad gemensam kommunal finansiering och medverkan i ledning och styrning av:

- de kvalitetsregister som kommuner använder för kommunal hälso- och sjukvård inom främst äldreomsorg och om juridiska hinder undanröjs, möjlighet att utveckla andra register för socialtjänstens verksamheter.

- stöd för uppföljning och analys genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat.
- nationell samordning för gemensam utveckling av kommunernas kunskapsstyrningssystem.

Rekommendationen redovisas i bilaga 1.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande

KUNSKAPSSTYRNING I SAMVERKAN - SOCIALTJÄNST OCH KOMMUNAL HÄLSO OCH SJUKVÅRD

Förslag till SKL:s styrelse att ta beslut om en rekommendation till Sveriges kommuner om att gemensamt finansiera viktiga förutsättningar för kunskapsstyrning inom ett mer samlat system för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Förankrings- och beslutsprocess under 2018:

1. Information till beredningen för socialpolitik och individomsorg och primärvård och äldreomsorg 19 april.
2. Information och avstämning med Socialchefsnätverket 15 april, 18 maj och 7 september.
3. Information och avstämning med NSK-S 4 april, 12 juni och 30 augusti.
4. Information till RSS-nätverket 14 mars och 12 september.
5. Information till AU 14 juni.
6. Information till beredningen för primärvård och äldreomsorg och överläggning med beredningen för socialpolitik och individomsorg 13 september.
7. Överläggning om förändrad tidsplan för beredningen för socialpolitik och individomsorg 15 november.
8. Information till kommundirektörsnätverket 22 november.
9. Beslut i SKL:s styrelsen 14 december.

Inledning

Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) kongress har beslutat att förbundet ska stödja medlemmarna i arbetet för en jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst. Kommunerna har under senare år, i högre grad än tidigare, börjat samverka i frågor kring kunskapsutveckling och kunskapsstyrning inom socialtjänstens område. Genom att gemensamt utveckla och etablera ett långsiktigt och hållbart stöd för kunskapsstyrning på olika nivåer i systemet skapas förutsättningar för att kunna tillhandahålla en mer jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst av hög kvalitet.

Utgångspunkten är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan socialtjänstens personal och deras klienter. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande.

Kunskapsstyrning omfattar de samverkande delarna;

- Kunskapsstöd
- Uppföljning och analys
- Verksamhetsutveckling, lärande och ledarskap

En effektiv och ändamålsenlig kunskapsstyrning ger förutsättningar för att socialtjänstens verksamheter har:

- tillgång till bästa tillgängliga kunskap som också tillämpas.
- möjligheter att kunna följa upp kvalitet och resultat samt att analysera dessa - genom användning av t.ex. kvalitetsregister, brukarundersökningar och gemensamma variabler för uppföljning.
- brukarinflytande genom t.ex. brukarundersökningar.
- att socialtjänstens verksamheter arbetar med ständiga förbättringar utifrån den kunskap som utvecklas genom uppföljning och analys av kvalitet och resultat.

Nationell samverkan mellan kommuner (och även mellan kommuner och landsting) med stöd och samordning av SKL bör ske inom områden där samverkan är mer ändamålsenligt och effektivt än att varje huvudman gör arbetet var för sig. Nationella insatser utgår ifrån områden där det finns gemensamma utmaningar och där det bedöms troligt att gemensamma insatser effektivare kan bidra till målet om en jämlik och evidensbaserad socialtjänst.

Nationellt gemensamma utvecklingsinsatser har skett och sker på flera områden. Till stora delar har arbetet utvecklats och bedrivits inom ramen för överenskommelser mellan staten och SKL, med stöd av tillfälliga centrala utvecklingsmedel inom SKL eller med tillfällig gemensam finansiering från kommunerna. Finansieringen har hittills varit av mer kortsiktig karaktär. För områden där kommunerna ser behov av en hållbar och långsiktig samverkan, struktur och stöd, krävs en mer långsiktig finansiering, drift och förvaltning. Kommunerna behöver

gemensamt identifiera och långsiktigt säkerställa finansiering för de verksamheter och funktioner de vill samverka kring och samordna med stöd av SKL.

SKL rekommenderade i juni 2016 kommunerna att gemensamt finansiera en stödfunktion på SKL för att bidra till en mer evidensbaserad socialtjänst under åren 2017-2018. Det angavs i rekommendationen att SKL i slutet av 2018 skulle återkomma om hur den framtida organisationen och finansieringen för detta stöd skulle kunna utformas.

Sedan rekommendationen antogs har behovet av kommunal medfinansiering ökat. En pådrivande faktor är fortlevnaden av de kvalitetsregister som kommunerna använder. Dessa register har finansierats av den sedan tidigare avslutade överenskommelsen om *Bättre liv för sjuka äldre* mellan SKL och staten samt av landstingen/regionerna. Idag finansieras samtliga kvalitetsregister av staten och landstingen/regionerna. Dock är de nationella anslagen för kvalitetsregister minskade från 2018. Detta har lett till att de kvalitetsregister som kommunerna använder (och som förvaltas av landstingen) är underfinansierade och därmed har svårigheter att bedriva sin verksamhet som tidigare.

Med dessa förutsättningar som utgångspunkt har SKL, i dialog med företrädare för medlemmarna, tagit fram ett förslag för att säkra en fortsatt gemensam utveckling för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Förslaget omfattar en samlad gemensam kommunal finansiering och medverkan i ledning och styrning av:

- **de kvalitetsregister** som kommuner använder för kommunal hälso- och sjukvård inom främst äldreomsorg och om juridiska hinder undanröjs, möjlighet att utveckla andra register för socialtjänstens verksamheter.
- **stöd för uppföljning och analys** genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat.
- **nationell samordning** för gemensam utveckling av kommunernas kunskapsstyrningssystem.

Kostnaden beräknas till 19,5 mkr årligen.

Varför behöver kommunerna finansiera detta?

Dessa stöd och insatser har aldrig finansierats genom medlemsavgiften till SKL. Stöden har tidigare utvecklats med medel genom statliga överenskommelser samt genom tillfällig gemensam finansiering från kommunerna. Undantaget är brukarundersökningarna inom IFO och funktionshinderområdet samt utveckling av gemensamma variabler för uppföljning i socialtjänsten. Där har interna utvecklingsmedel från SKL avsatts under fem år, bl.a. för att utveckla och etablera dessa.

Efter 2016 är de omfattande överenskommelserna med staten, för utveckling inom socialtjänstens område, avslutade. Medlen som förut var riktade statsbidrag är nu, efter önskemål från kommunerna, generella statsbidrag. Kommunerna kan nu själva prioritera hur dessa medel ska användas – t.ex. genom att i samverkan finansiera och medverka i ledning och styrning av avgörande delar för kunskapsstyrning inom socialtjänsten.

Sveriges landsting och regioner finansierar gemensamt 2018 sammanlagt 116,5 mkr till SKL för motsvarande tjänster och stöd inom området kunskapsstyrning inom landsting/regioner:

- Kvalitetsregister, Registercentrumorganisationerna och Kansliet för kvalitetsregister = 100 mkr.
- Nationell patientenkät = 9,5 mkr.
- Stödfunktion för att stödja etableringen av landstingens/regionernas gemensamma system för kunskapsstyrning = 7 mkr.

Utöver ovanstående delar finansierar *landstingen/regionerna i samverkan* även andra tilläggsuppdrag inom kunskapsstyrningsområdet, så totalbeloppet är högre än ovan angivet. Det handlar t.ex. om stöd till uppföljning och analys (30 mkr/år), landstingens samverkansmodell för ordnat införande av läkemedel (16,2 mkr/år), Nationellt kliniskt kunskapsstöd (13,8 mkr/år), Nationella biobanksrådet (0,8 mkr/år) etc. Landstingen/regionerna finansierar därför ca totalt 177 mkr för att utveckla kunskapsstyrning utanför medlemsfinansieringen.

Om samtliga ovan beskrivna kostnader (*kunskapsstyrning för både kommun- och region/landsting*) skulle läggas till på medlemsavgiften skulle det innebära att medlemsavgiften till SKL näst intill skulle behöva fördubblas. Det är inte heller ett alternativ att dessa tjänster och stöd inryms inom den befintliga medlemsavgiften då det skulle innebära en fullständig omprioritering av hela SKL:s uppdrag.

Förslag till beslut

Förslaget omfattar en samlad gemensam kommunal finansiering och medverkan i ledning och styrning av:

- **de kvalitetsregister** som kommuner använder för kommunal hälso- och sjukvård inom främst äldreomsorg och om juridiska hinder undanröjs, möjlighet att utveckla andra register för socialtjänstens verksamheter.
- **stöd för uppföljning och analys** genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat.
- **nationell samordning** för gemensam utveckling av kommunernas kunskapsstyrningssystem.

Förslag till beslut:

1. **att** rekommendera kommunerna att gemensamt, till SKL, finansiera viktiga förutsättningar för att arbeta evidensbaserat inom områdena uppföljning och nationell samordning till en kostnad av maximalt 19,5 mkr årligen, vilket innebär ca 1,95 kr/invånare i kommunen. Finansieringen gäller för fyra år (2020-2023).
  - 1.a** att kommunerna bidrar till finansieringen av de nationella kvalitetsregister som kommunerna använder, för att säkra uppföljningen av den kommunala hälso- och sjukvårdens kvalitet och resultat med 14,6 mkr årligen. Denna summa inkluderar medel för utveckling utöver förvaltning.
  - 1. b** att kommunerna bidrar till finansieringen avseende stöd för systematisk uppföljning och analys av socialtjänstens kvalitet och resultat, genom t.ex. brukarundersökningar med 2,4 mkr årligen. Denna summa inkluderar medel för utveckling utöver förvaltning.
  - 1. c** att kommunerna genom finansiering bidrar till nationell samordning och stöd för att utveckla kunskapsstyrning inom socialtjänstens verksamheter med 2,5 mkr årligen.
  - 1.d** att Stora AU som utgörs av arbetsutskotten för SKL:s socialchefsnätverk, Nationell samverkansgrupp för kunskapsstyrning i socialtjänsten (NSK-S) och nätverket för regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS) tillsammans med SKL inledningsvis utgör en interimistisk styrgrupp för att leda arbetet.
2. **att** kostnaden fördelas per kommun utifrån beräkningsmodellen för SKL:s medlemsavgift. Medlemsavgiften baseras på befolkningen i respektive kommun. De fyra största kommunerna får en rabatt på 10 procent.

3. **att** en uttalad avsikt är att finansiering och organisering permanentas, där kommunerna så väl som staten bidrar långsiktigt.
4. **att** i en skrivelse informera kommunerna om rekommendation samt be dem meddela SKL sitt ställningstagande till det samlade förslaget senast den 15 juni 2019.

Medlen till de olika delarna kan vid behov och med god framförhållning omfördelas utifrån beslut i styrgruppen.

För att tjänsterna ovan ska kunna tillhandahållas nationellt med stöd av SKL från 2020 behöver merparten av kommunerna anta rekommendationen. Av ställningstagandet ska det framgå om rekommendationen antas eller inte.

Om merparten av kommunerna avstår från att anta rekommendationen kan SKL inte säkra att tjänsterna och stödet som SKL tillhandahåller kommer att kunna erbjudas nationellt framöver. Den föreslagna rekommendationen om gemensam finansiering med tillhörande lednings- och styrningsmodell kommer att gälla från 2020 förutsatt att tillräckligt många kommuner antar rekommendationen.

Uppföljning och analys

Nationella kvalitetsregister som kommunerna använder

Kvalitetsregister är en källa för uppföljningen av kvalitet och effektivitet inom kommunernas hälso- och sjukvård och en viktig del av kunskapsstyrningen. Genom att skapa långsiktighet och stabilitet ges möjlighet till utveckling av det nationellt gemensamma arbetet utifrån kommunernas och landstingens/regionernas behov.

Kommunerna skulle genom gemensam finansiering få ökat inflytande över vilka register de önskar finansiera samt om juridiska hinder undanröjs en eventuell utveckling av andra register för socialtjänstens verksamheter.

De kvalitetsregister som 2018 finansieras av stat och landsting/regioner och som kommunerna använder, och som därmed omfattas av förslaget är:

- Senior alert – kvalitetsregister för trycksår, munhälsa, benbrott, viktnedgång samt blåsdysfunktion (används av 287 kommuner)
- Svenska palliativregistret – kvalitetsregister för verksamheter som vårdar personer i livets slut (används av 290 kommuner)
- BPSD-registret – kvalitetsregister för personer med beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom (används av 289 kommuner)
- SveDem – kvalitetsregister för en god demensvård (används av 63 kommuner)
- Rikssår – kvalitetsregister för svårläkta sår (används av 60 kommuner)

Beräknad kostnad årligen: 14,6 mkr inkl. utveckling.

Stöd till uppföljning och analys genom t.ex. brukarundersökningar och utveckling av gemensamma variabler för uppföljning av kvalitet och resultat

Brukarundersökningar är ett stöd för uppföljning och analys och är ett av flera verktyg, i kommunernas systematiska kvalitetsarbete.

De tjänster som omfattas av förslaget är för närvarande förvaltning och utveckling av nationella brukarundersökningar inom socialtjänsten:

1. Brukarundersökningar inom individ- och familjeomsorg:
  - myndighetsutövning inom social barn- och ungdomsvård, missbruks- och beroendevård samt ekonomiskt bistånd (143 kommuner är anmälda till 2018 års undersökning jämfört med 87 kommuner 2017. 50 av dem använder för första gången ett gemensamt webbenkätverktyg för undersökningen).

- ensamkommande barns boendesituation, d.v.s. om utförarverksamheter, både kommunala och privata aktörer (60 kommuner och åtta privata aktörer 2018 jämfört med 22 kommuner i pilotundersökningen 2017).
2. Brukarundersökning inom funktionshinderområdet:
- utförarverksamheter inom LSS och socialpsykiatri, både kommunala och privata aktörer (hittills är 120 kommuner och sex privata aktörer anmälda för 2018 jämfört med 102 kommuner och åtta privata aktörer 2017).

Deltagande kommuner och privata utförare betalar idag en avgift för användningen av de webbenkätverktyg som används i undersökningarna. Ett mer ändamålsenligt och gemensamt webbenkätverktyg skulle behövas upphandlas för insamling och hantering av data i nationella undersökningar som genomförs från 2020 och framåt. Kostnader för upphandling, förvaltning, samordning, stöd och utveckling av brukarundersökningarna ingår i förslaget. Utöver det tillkommer en kostnad per enkät. 2018 är kostnaden per besvarad enkät inom funktionshinderområdet 30 kr. Samma prismodell används också för Nationell patientenkät (NPE), där landstingen/regionerna, utöver finansiering för förvaltning och utveckling av NPE, också betalar ett pris per enkät. Detta beroende på variationerna i antal patienter och omfattning av undersökningarna i olika landsting/regioner samt dess påverkan av arbetsinsats och kostnad för att administrera undersökningen. I dagsläget är priset per enkät i NPE drygt 17 kronor.

Beräknad kostnad årligen: 2,4 mkr inkl. utveckling.

Nationell samordning för gemensam utveckling av kunskapsstyrning

För att kunna tillhandahålla en mer jämlik, jämställd och evidensbaserad socialtjänst av hög kvalitet är det en förutsättning att landets kommuner arbetar tillsammans. Ett sådant samarbete är effektivt såväl ur ett ekonomiskt perspektiv som ur ett tidsperspektiv. Genom en nationell samordning och stöd från SKL kan kommunerna tillsammans med SKL generera ett mervärde för kommunernas socialtjänst och hälso- och sjukvård.

För kommunerna innebär denna samordning inte bara en ökad effektivitet utan även att kommunerna får inflytande över den nationella samordningen. Den samordning som omfattas av förslaget innebär en vidareutveckling av:

- Samordning mellan kommuner, RSS, SKL och myndigheter (i Partnerskapet).
- Stöd till och utveckling av arbetet i NSK-S.
- Samordning av Huvudmannagruppen för huvudmännens talan med Rådet för styrning med kunskap.
- Förutsättningarna att arbeta evidensbaserat, så att kommunerna tillsammans med stöd av SKL kan utveckla ett gemensamt system för kunskapsstyrning inom socialtjänstens verksamheter.
- Samordning med landsting/regioners gemensamma system för kunskapsstyrning, i nuläget med fokus på de nationella programområden för psykisk hälsa samt barn och unga.

Samordningen och stödet som SKL kan erbjuda innebär att SKL planerar och tillsammans med medlemmarna bereder och genomför samordning, stöd och gemensam utveckling. Samordningen, stödet och utvecklingen av detta innebär behov av både fysiska och digitala möten. Att de olika nätverken som ansvarar för socialtjänstens kunskapsutveckling träffas och gemensam driver på frågan är en förutsättning för att ta steg framåt tillsammans. Kostnaden nedan inkluderar både personal och möteskostnader. I dag finansieras nationell samordning på det här området både av tillfällig gemensam finansiering från kommunerna och genom medlemsavgiften. Till exempel finansieras möten med utvecklingsledare inom de olika sakområdena kopplat till socialtjänstens kunskapsstyrning samt samordning av dessa genom medlemsavgiften.

Beräknad kostnad årligen: 2,5 mkr.

Bättre insatser för brukare och bättre förutsättningar för huvudmännen

Nedan redovisas exempel på resultat som har uppnåtts genom kvalitetsregister, nationella brukarundersökningar samt nationell samordning:

- Mellan 2009 och 2015 har läkningstiden för svårläkta sår minskat med 63 procent från 146 dagar i snitt till 53 dagar (Rikssår). En halvering av kostnaderna för behandling per läkt sår har skett.
- Mellan 2011 och 2015 minskade trycksåren från 14,3 procent till 7,5 procent (Senior alert).
- Brukarundersökningar har gett ett 100-tal kommuner förutsättningar att bedriva förbättringsarbete utifrån jämförbara mått och ny kunskap om hur brukarna upplever kvaliteten i verksamheterna. Ca 20 000 brukare har fått möjligheten att tala om hur de upplever kvaliteten i socialtjänstens verksamheter.
- NSK-S har inlett ett arbete med att på ett systematiskt sätt kartlägga kommunernas behov av kunskapsstöd.
- Kommunerna har genom NSK-S och Huvudmannagruppen påverkat de statliga myndigheternas arbete med kunskapsstyrning t.ex. avseende förvaltning och vidareutveckling av Kunskapsguiden.se och inledd förstudie avseende den kommunala hälso- och sjukvården.
- Kommunerna har genom NSK-S samverkat med landstingen/regionerna i kunskapsstyrningsfrågor inom områden där kommuner och landsting behöver agera gemensamt, t.ex. psykisk hälsa.

En önskan om medverkan från samtliga kommuner

Förslaget innebär att kommunerna långsiktigt (fyra år inledningsvis) säkerställer och gemensamt finansierar viktiga förutsättningar för att tillsammans kunna utveckla en mer kunskapsbaserad och jämlik socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård med stöd av SKL.

För att tjänsterna ovan ska kunna tillhandahållas nationellt med stöd av SKL behöver merparten av kommunerna anta rekommendationen. Om merparten av kommunerna avstår från att anta rekommendation kan SKL inte säkra att tjänsterna och stödet som SKL tillhandahåller kommer att kunna erbjudas nationellt framöver.

Ledning och styrning av det gemensamt finansierade delarna

Inledningsvis kommer en styrgrupp tillsättas bestående av Stora AU och SKL. Stora AU består av arbetsutskotten för nätverket för RSS, SKL:s socialchefs nätverk och NSK-S. Denna styrgrupp får mandat att föreslå en permanent styrmodell för de gemensamt finansierade delarna.

När det gäller styrning och ledning avseende de nationella kvalitetsregister som kommunerna använder bör kommunföreträdare inkluderas i den befintliga ledningsfunktionen som idag består av landstingen/regionerna och staten. Under förutsättning att kommunerna antar rekommendationen och tillser medel till de kvalitetsregister som de använder, kommer ledning och styrning för nationella kvalitetsregister kompletteras med det kommunala perspektivet och kompetensen.

